

JAARGANG 13 | NUMMER 1 | FEBRUARI 2017

geestdrift

A portrait of Jules Deelder, an older man with a goatee, wearing a black fedora, white-rimmed sunglasses, a green scarf, and a dark jacket. He is looking directly at the camera against a dark red background.

JULES DEELDER: "Zalig zijn de digibeten. Zij erven straks de echte wereld, de rest de virtuele" > 10

DE WAARDE VAN WAARHEID IN DE BULLSHIT-SAMENLEVING > 16

**POWER TO THE PEOPLE
Hiphop is het Nederland van nu > 21**

COLOFON

Men zegt weleens dat gebroken glazen geluk brengen. “Dat mag ik hopen” dacht ik toen ik het ene na het andere champagneglas van het plateau op mijn geheven hand naar de grond zag duiken. Ter ere van de wisseling van de wacht - voormalig hoofdredactrice Lisanne droeg het stokje aan mij over - waren er bubbels in het spel. Ik dacht met mijn ‘horecavaardigheid’ wel even de fles en de glazen (gevonden in de leraarenkamer van Trans 10) in mijn eentje naar ons redactiehok te kunnen vervoeren. De spanning van naderende verantwoordelijkheden deed me voor een fractie van een seconde de balans verliezen. Voordat ik het wist lagen de glazen en mijn ‘ik ben echt niet onhandig act’ in scherven en de redactie in een scheur.

Het door het gebroken glas genereerde geluk kwam echter precies op tijd, want deze editie was nogal een ongewone wat de redactie betreft. Bijna de gehele oude garde verliet ons en werd vervangen door zes nieuwe bevroren redacteurs. De overige drie, de nieuwe oude garde, draait eigenlijk ook pas net mee. Al deze nieuwigheid en journalistieke maagdelijkheid bracht zijn moeilijkheden met zich mee, maar schepte ook ruimte voor een nieuwe koers. Deze editie gaven we meer ruimte aan beeld en lieten we stemmen en geluiden aan het woord die ons inziens meer aandacht verdienen: zoals vrouwen in de wetenschap, doven in de samenleving, racisme in de theaterwereld, het taboe op single zijn en het schrijftalent onder de UU studenten.

Ik heb wel weer genoeg gesproken. Veel leesplezier en tot slot: vergeet bij het van kافت tot kافت lezen van ons Geesteskind vooral niet om een blik te werpen op onze redactiefoto op de laatste pagina. *Looking fab.*

Elvi Kleyn
Hoofdredacteur *Geestdrift*

Foto: Ilona Ter Mors

Illustratie: Youri Alden

OVER RACISME IN DE THEATERWERELD >4

Theater is kunst. Alles is geoorloofd en alles mag bevraagd worden. Toch zijn het theaterpubliek en de meeste acteurs blank. Hoe open is dat wereldje eigenlijk en hoe gaat ze om met racisme?

Beeld: Neil Cowburn

WIETSE LEENDERS WON DE SCHRIJFWEDSTRIJD MET ZIJN VERHAAL 'IKE' >6

Ike Freeman heeft zijn thuisdorp in de Amerikaanse staat Michigan nog nooit verlaten. Tot nu toe dan. Met een koffer van herten huid in zijn hand vertrekt hij naar het grote New York. Al snel ontdekt Ike dat the *big apple* verrot is.

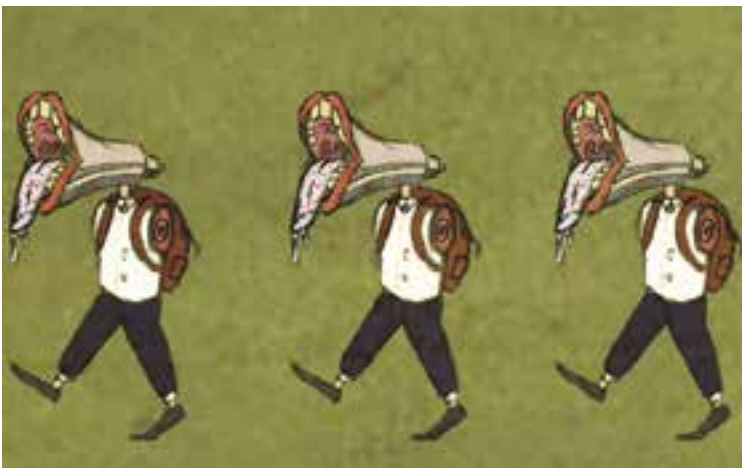
IN DIT NUMMER

Een ode aan Martha Nussbaum >	8
<i>Het paradepaardje van de Geesteswetenschappen</i>	
Interview met Jules Deelder >	10
<i>“Geestdrift, dat is enthousiasme, heilig vuur”</i>	
Een ongemakkelijke waarheid >	16
<i>De bullshit-samenleving</i>	
Een hartig woordje >	21
<i>De diverse taal van de Nederlandse hiphop</i>	
Universiteit in oorlogstijd >	26
<i>Moeilijke keuzes voor de Rector Magnificus</i>	

IT'S A MAN'S WORLD > 14

Slechts 18% van de hoogleraren in Utrecht is vrouw. Waar zijn de vrouwen in de wetenschap? Drie vrouwelijke wetenschappers delen hun visie op onderzoek doen in een wereld gedomineerd door mannen.

DE MARGINALISERING VAN DE DOVEN > 18

Vroeger was onderwijs van gebarentaal verboden in Nederland. Inmiddels is dat veranderd, maar doven worden nog steeds in de marge gedrukt. Ook blijft hun moedertaal een heikel punt.

RUBRIEKEN

Op wereldreis middels poëzie >

Nobelprijswinnaar Neruda politicus én poëet

Wat komt er van alfa's terecht? >

Madelon Enting heeft vanalles gedaan

Docent als onderzoeker >

Overall Dante

Driftkop >

Het laatste taboe: single zijn

Wat kunst met je doet >

Ongefundeerde argumenten en onze kortzichtige samenleving

Lelijk Utrecht >

Dat blauwe gebouw, Utrechts eigen wereldvreemde Planeet

3

9

13

15

24

28

OP WERELDREIS MIDDELS POËZIE

Als student moet je kiezen:
continu je neus in de
boeken, of er tussenuit
met je neus in de wind.
Geestdrift combineert de
twee en gaat op wereldreis
door middel van poëzie.
Deze editie: Chili.

Door Dirk Baart

Ik heb drie opa's en drie oma's. Niet omdat mijn stamboom – zoals tegenwoordig meer regel dan uitzondering lijkt – vertakt is door echtscheidingen, maar omdat ik met een derde van mijn grootouders slechts een vriendschappelijke band deel, niet mijn bloed. Piet is een Nederlander die in Chili, het langste land ter wereld, zijn vrouw Clara ontmoette. In 1973 verhuisde het tweetal hiernaartoe, het land van het langste volk, op de vlucht voor de militaire staatsgreep die werd gepleegd door generaal Augusto Pinochet. De Chileense dichter en Nobelprijswinnaar Pablo Neruda, die adviseur was van de marxistische en democratisch gekozen president Allende, niet.

Neruda werd destijds in Santiago behandeld tegen prostaatkanker. De dichter, net zo befaamd om zijn politieke positie als om zijn gepassioneerde liefdespoëzie, liet zijn ziekenhuisbed leeg achter, vermoedend dat een dokter hem op bevel van Pinochet een fatale injectie had toegediend. Op 23 september 1973 overleed hij in zijn huis, zes uur na de prik. Pinochet verbood een publieke begrafenis, maar duizenden Chilenen kleurden de straten van de hoofdstad zwart in rouw.

Neruda's nalatenis leeft er voort – zijn huis is inmiddels een museum. Piet en Clara zijn terug verhuisd en wonen er niet eens zo ver vandaan.

Gentleman Alone

*The young maricones and the horny muchachos,
The big fat widows delirious from insomnia,
The young wives thirty hours pregnant,
And the hoarse tomcats that cross my garden at night,
Like a collar of palpitating sexual oysters
Surround my solitary home,
Enemies of my soul,
Conspirators in pajamas,
Who exchange deep kisses for passwords.*

Engelse vertaling door Mike Topp.

Yamill Jones in de voorstelling 'Vandaag een witte man'.

ONTBREEKT HET DE THEATER- WERELD AAN FANTASIE?

RACISME IN EEN WERELD DIE DRAAIT OM HET UITERLIJK

In 2016 speelde het thema 'diversiteit' een grotere rol dan ooit tevoren binnen de film- en theaterwereld. Meerdere bekende acteurs, zoals Samuel L. Jackson en Terrence Howard, spraken zich openlijk uit tegen het racisme in Hollywood. Sommigen, waaronder Will Smith, boycotten zelfs de uitreiking van de Oscars. *Geestdrift* sprak met Yamill Jones, een Surinaams-Nederlandse acteur die ooit begon bij Spangas en nu bij toneelgroep Oostpool speelt, en met Wilhelmer van Efferink, die theatermaker is en onder andere de shows van Lucky Fonz III, Tim Hartog en Felix Heezemans regisseert. *Geestdrift* sprak met beiden over racisme in de Nederlandse theaterwereld.

Racisme binnen de theaterwereld valt volgens Yamill en Wilhelmer niet te ontkennen. "We zijn ons meer bewust geworden van het probleem, maar nu moet de volgende stap komen, namelijk: wat gaan we eraan doen? Maar die stap blijft uit," aldus Yamill. "Neem bijvoorbeeld Ieder1, dat initiatief van Nasrdin Dchar. Iedereen vond dat fantastisch en liep samen gebroederlijk door de stad. Maar wat is er daarna gebeurd? Niets. Het is net als kerst. Met kerst doet iedereen lief tegen elkaar, maar wanneer het voorbij is, kruipt iedereen weer lekker *back to*

Door Rens van Hoogdalem

the old system.” Dit gebrek aan verandering ligt volgens Wilhelmer niet aan onwil binnen de theaterwereld, maar aan het verkeerd voeren van het debat. “Het debat wordt vanuit de gekleurde kant agressief en activistisch gevoerd. Ze gaan met gestrekt been het debat in waardoor ik, als blanke theatermaker, in de hoek geduwd wordt. Ik weet dat ik niet vanuit ervaring kan spreken, maar omarm mij en dan gaan we samen de strijd aan. Ik ben een medestander, geen vijand.”

“Het debat wordt vanuit de gekleurde kant agressief en activistisch gevoerd”

Flikken Rotterdam

De cast van Flikken Rotterdam is een vaak aangehaald voorbeeld van racisme in de theater- en filmwereld. In de vaste cast speelt maar één gekleurde actrice. Volgens Wilhelmer is dit “totaal van de pot gerukt. Dat slaat natuurlijk helemaal als kut op Dirk!” Ook Yamill ziet hierin een falen van de filmwereld. “Wij, als acteurs en theatermakers, zijn verhalenvertellers. Daarvoor moeten wij een afspiegeling zijn van de samenleving waarover we vertellen. Als we niet iedereen aanspreken, dan vind ik ons zwakke verhalenvertellers.” Waar komt dit gebrek aan diversiteit eigenlijk vandaan? Volgens Wilhelmer ligt een deel van het probleem bij de schrijvers en producenten. “Veel producenten en schrijvers zijn blank en maken onbewust teksten en voorstellingen met in hun achterhoofd al het beeld van blanke acteurs.” Yamill is het hier mee eens, maar voegt toe dat het makkelijk is om naar elkaar te wijzen, terwijl dat het debat niet helpt. “Uiteindelijk zorgt dat voor veel gerochel, maar weinig fluim.”

Racisme of theater-eigen?

Gebrek aan diversiteit binnen de theaterwereld wordt snel toegeschreven aan racisme. Maar wat is

racisme binnen een wereld waarin continu geselecteerd wordt op uiterlijk? “Uiterlijk is nou eenmaal een ding in het theater. Dat moeten we accepteren. Dik, dun, lelijk, mooi, geel, zwart, paars, *whatever*. Het telt allemaal mee in de keuzes die ik maak in mijn rol als theatermaker. Ik ben als regisseur namelijk constant bezig met de vraag wat iemand uitzendt, en wat ik wil dat er bij het publiek ontvangen wordt. De vorm die je kiest is essentieel voor het verhaal dat je wilt vertellen,” aldus Wilhelmer. Volgens Yamill is juist dit onderdeel van het probleem. “Theater moet weer vernieuwend worden - het draait allemaal om fantasie. Mannen spelen de vrouwen, hetero’s de homo’s, donkeren de blanken enzovoorts. Eén grote mix. Het probleem binnen de theaterwereld is een gebrek aan fantasie en wil tot vernieuwing. Maar misschien komt dit wel voort uit een racistisch systeem.” Wilhelmer ziet hierin een duidelijk verschil tussen acteurs en theatermakers. “Acteurs denken dat ze alles kunnen spelen. ‘Ik kan toch ook een Surinamer spelen,’ zegt een blanke acteur dan tegen me. Ja, dat kan, maar ik kan ook gewoon een donkere acteur vragen. Ik ben de regisseur en heb vier weken de tijd om een stuk te maken, laten we dat in godsnaam zo efficiënt mogelijk doen.”

Diverse cast, divers publiek

De theaterwereld kampt al jaren met een uitdunnend publiek. Ga als student naar een Hamlet gespeeld door een van de grotere theatergezelschappen en je haalt de gemiddelde leeftijd met dertig jaar naar beneden. “We moeten nieuw publiek binnenhalen. Dit kan door te spelen met een diverse cast. Toen ik meespeelde met Othello van ZEP theaterproducties en daarna Raisin in the Sun van Wellmade Productions, hadden we in elk theater een divers publiek,” aldus Yamill. Hiervoor is het echter wel nodig dat er meer donkere acteurs op de markt komen. Volgens Wilhelmer is dit alleen mogelijk als theater meer en makkelijker wordt aangeboden

op jonge leeftijd. “In bijvoorbeeld de Marokkaanse of Turkse cultuur is het niet gebruikelijk om als kind naar kindervoorstellingen te gaan. Er is geen prikkel voor die kinderen om nieuwsgierig naar theater te worden. Wanneer theater niet vanaf jongs af aan wordt aangeboden, dan zal je bij audities van toneelscholen minder diversiteit wat betreft afkomst hebben.” Yamill ervaart dit gebrek aan diversiteit als een verarming van de theaterwereld. “Ga een keer naar de Bijlmer, er gaat daar nu zoveel talent verloren. Dit is absoluut zonde.”

De vinger op de zere plek leggen is in dit debat makkelijk, deze zere plek genezen is des te moeilijker. Beide kanten, gekleurd en blank, zijn actief bezig met dit thema, maar lijken elkaar vaak niet te vinden. Bij veel gekleurde acteurs is er frustratie vanwege de vaak stereotype rollen die hen toebedeeld worden. Tegelijkertijd zijn er minder gekleurde acteurs dan blanke acteurs, waardoor eerstgenoemden vaak meer werk hebben. Die paradox, namelijk werk krijgen door exclusief te zijn, maar tegelijkertijd deze exclusiviteit eigenlijk niet willen, maakt het debat ingewikkeld. Een kant-en-klare oplossing lijkt niet voorhanden te zijn. Wat ongetwijfeld wel helpt, is meer toenadering zoeken tot elkaar. Wilhelmer drukt me dan ook aan het

“Met kerst doet iedereen lief tegen elkaar, maar wanneer het voorbij is, kruipt iedereen weer lekker back to the old system”

eind van het interview het volgende op het hart: “We moeten elkaar niet wegzetten en uitschakelen. Daar is het een te gevoelig onderwerp voor. De kunst is om de nuance in het debat terug te krijgen, zodat we weer begrip kunnen kweken voor elkaar. Naar elkaars inhoudelijke argumenten luisteren en dan heel open en lief voor elkaar zijn.”

IKE

Door Wietse Leenders

On a cold day in the seemingly never-ending month of November 2016, 65-year-old Ike Freeman jumped down from the 45th floor of One Liberty Plaza. If one would have been there, inside of that room on that floor, on that exact moment, he or she would have been able to perceive the following two things. First, one would see a glimpse of a falling, rather small, and most importantly, naked 65-year-old man through the open window across the closed hotel room door and vividly waving off white drapes inviting to get a closer look. Second, if one would indeed follow up the invite quickly enough, the falling naked man could be seen, and after some time so would his instant transformation into a blood-red dot.

Falling evidently slower, like a feather, there would also be what seemed a thick patch of grey hair following its presumed owner toward the earth. It would have been half past five in the afternoon.

One month earlier, Ike Freeman was packing a tanned leather suitcase, deerskin maybe, in his famed but unnamed hometown somewhere in the state of Michigan.

“What an old suitcase,” he had thought, “it must have been years since this ol’ fellow’ has been used.” Ike Freeman never really traveled. From what he could remember, he had seen the face of his chair-bound father, Don Freeman, every day of his life. Ike felt it was nearly unbearable to see the once jumpy and joyful man, the man who led

Ike into the real-estate market on his sixteenth birthday where he would keep working up until his retirement last year,

in a worn armchair, watching passersby from slightly above the windowsill.

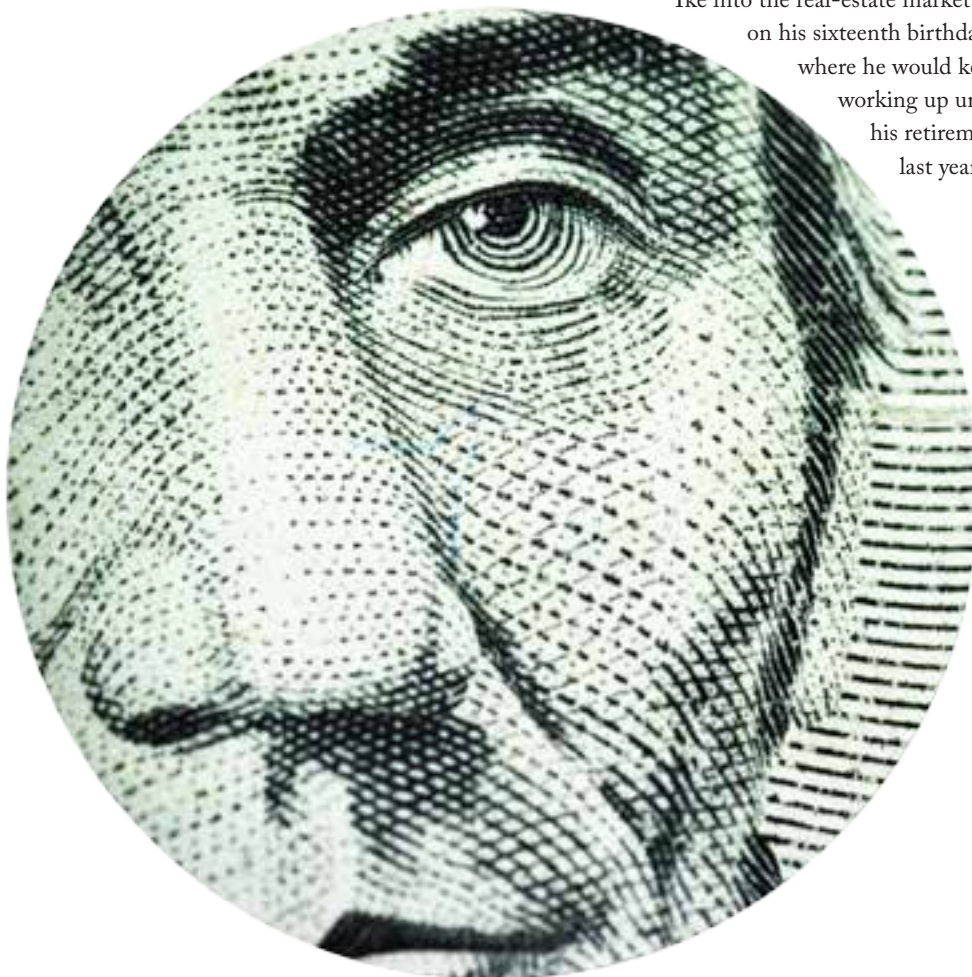
“If you look long enough,” Don Freeman had said a week earlier (they were the first words he had spoken in a week, and they would be the last), “you can see layers in the air.” Don had sighed and coughed with audible effort; “Your eyes can focus on the invisible.”

Ike looked up from his newspaper, confused by the words of his father, and had said to him with regret, seemingly his observation ignored, “I am leaving in one week, pa. I got a call from some people that sounded way important and they told me to come to Florida. You know Florida from the news don’t you, pa?” Don Freeman had given a responsive moan, which Ike Freeman had received as a blessing.

The tanned leather suitcase in his right hand, deerskin for sure, and a waving gesture in his left, Ike Freeman left his famed but unnamed hometown for the first time.

Arriving at the grand hall of the Orlando International Airport the next day, Freeman was picked up by a man holding a written sign saying ‘Mr. Freeman’. Ike seemed to be the first one leaving the gate, for he had no luggage to pick up, apart from his deerskin suitcase he carried with him on the flight. The grand hall was strangely empty. The man holding the sign was wearing a black and white suit and remained mysterious, having a sort of ominous presence throughout Ike’s visit to Florida and after. The suit brought Ike to a conference room in a hotel, a fancy one it was. Upon leaving the blackened windowed vehicle they had used, Ike gave the man a ten dollar tip.

“For the effort,” Ike said humbly. The suit looked Ike straight in the

eye, his eyes were nearly circular, they intimidated Ike a little.

"Thank you," Suit said, "the conference is inside, they're probably already waiting for you."

Over the coming two days Ike, Suit and various fancy looking yet awkward businesswomen tripped about Florida, shaking hands, greeting groups of people holding colorful signs. "You did well," was a phrase continuously sprouted, and somewhere at the end congratulations were apparently in order. It mostly confused Ike. During the trip, he thought about his father, having the sense that he died for some reason, "But you know how it goes," he thought, "the older time gets, the less wondrous the realization of that sense would be."

One morning after breakfast one of the businesswomen told Ike Freeman to get a plane to New York, so he did. When leaving the hotel room with the deerskin suitcase in Ike's right hand and palm sweat in his left, he noticed a bunch of his own hair on the ground, spread in what seemed like a circle, left because of the forgetfulness of the hairdresser that cut Ike's hair this morning (or perhaps his nerves and hesitation to come back to the room again to clean). Ike picked up a hand full and jokingly put a fair stroke of it on his upper lip while mocking himself in the mirror.

"We have to leave," Suit yelled from the hallway.

Ike put the stroke of hair in his pocket and did as Suit said.

The arrival in New York was more intense than expected, causing Ike Freeman to feel rather emotionally ill at first, which resulted in sort of a flu after more exposure to the immense crowds of cosmopolitans and tourists alike. The palm sweat from hours earlier had not only remained but spread to his entire upper body, including his head, which was still awfully itchy after the haircut, and combined with a running fever the entirety of bodily errors caused Ike to flee towards his appointed hotel in the mouth of Manhattan.

His steadfast charge of valiant businesswomen stubbornly disapproved Ike's disloyalty to the swarms of voices, but now that Ike had escaped it, he felt almost instantly healthier. While walking down a somewhat busier road, though, citizens started to take notice of Ike.

"Hey, isn't that..." one voice murmured from a distance.

"Quickly, I need to disappear!" Ike thought while he grasped the bunch of hair he saved from his pocket and inconveniently pressed it against his upper lip, which he clinched against his nose as hard as he possibly could.

"Oh, never mind," the voice spoke.

Ike sighed relieved. He continued to his hotel.

"Quickly, quick now, up the stairs, through the doors and in the lift, up and up, to the forty-fifth."

It was almost time. Ike Freeman had never been so nervous in his entire life. His fever started rapidly expanding, pounding from the inside of his skull.

"I need a bath, I need to cool down and relax," he thought, filling up the enormous bathtub while undressing, nearly disgusted by the

luxury of it compared to his sanitary back home. God, it is time.

Two knocks. Again two knocks. "No, no, no, no, dear god, no!"

"Ike, where are you? You missed the results! Everybody is waiting for you outside!" It was one of the businesswomen Ike had longed to never see again for the past hour. "Your father would have been so proud, Ike, you won!"

"Congrats, Ike." Ike Freeman's hearing was not even functional as he took three steps from the bathroom into the living room area of the hotel room on the forty-fifth floor. A giggle from behind the door. Three more steps to the window. "Or should I say, congrats, Mr. President!"

After what was approximately one second in the air Ike Freeman realized he had been clinching his cut hair under his nose this whole time and decided to relax the muscles in his face. The patch of hair subtly grazed against his cheek and flew off. Ike determinately looked down to the earth and then the air before it, and saw something he had never been able to see before.

EEN ODE AAN MARTHA NUSSBAUM

“Een leven dat andere mensen wantrouwt, en geen binding heeft met een politieke gemeenschap, is niet langer een mensenleven.”

Toen eind 2016 ‘Woede en vergeving’ uitkwam, reisde de Amerikaanse filosofe Martha Nussbaum twee weken lang

Door Amber Striekwold

door Nederland. Overall in het land gaf ze lezingen in overvolle zalen. Ze was onder de indruk van de interesse in de filosofie in Nederland, net zoals de fitte Nussbaum indruk maakt op toehoorders. Meermaals heeft Martha Nussbaum een lans gebroken voor het belang van de geesteswetenschappen voor de maatschappij. Een lofzang voor het paradepaardje van de Humaniora kon in *Geestdrift* dus ook niet uitblijven.

Nussbaum groeide op in New York. Zelf omschrijft ze haar opvoeding als ‘typisch oostkust elite: heel steriel en gepreoccupeerd met status en geld. Hieruit is haar filosofische overtuiging voortgekomen, die gekenmerkt wordt door een sterke afkeer van groepen en overtuigingen die zichzelf neerzetten als elite. Zo uitte ze bijvoorbeeld gepassioneerd kritiek op Judith Butler, die een soort cultstatus geniet binnen de gender- en vrouwenstudies. In een essay genaamd ‘The Professor of Parody’ bekritiseert ze Butler door te stellen dat ze een soort afgesloten feminisme creëert. Butler moedigt vrouwen aan om zich niet langer met problemen in de echte wereld bezig te houden, zoals het glazen plafond en seksueel misbruik, maar zich terug te trekken in de theorie. Dit hermetische karakter van veel postmoderne intellectuelen is voor Nussbaum verwerpelijk. Ze portretteert Butler als een leunstoel-filosofe die in de bescherming van haar kantoortje theorieën bedenkt en opschrijft. Ze maken hun handen niet vuil in de strijd voor vrijheid, gelijkheid en rechtvaardigheid.

Nussbaum probeert in haar werk wel een praktische invulling te geven aan haar theorieën. Filosofie moet bruikbaar zijn, niet louter theoretisch. Filosofen zijn in haar ogen advocaten van de humaniteit, een opvatting die ze ontleent aan de Stoïcijnse denker Seneca. Nussbaum is op een filosofische kruistocht: filosofie moet uit de studeerkamers en de maatschappij in. Praktische relevantie is het devies.

In haar diverse en omvangrijke oeuvre behandelt ze onderwerpen als emoties, feminisme en politiek en onderzoekt ze voornamelijk wat het goede en deugdzame leven inhoudt. Ze gaat vaak moraliserend te werk en kan ongenueanceerd uit de hoek komen. Het is haar charme en dit onderscheidt haar van andere hedendaagse filosofen. In haar boeken over emoties grijpt ze vaak terug op

stoïcijnse tradities waarin schaamte en wraak irrationeel zijn, toch kunnen naar haar mening emoties ook intelligent zijn. Boosheid, zo betoogt ze in haar meest recente boek ‘Woede en vergeving’, kan heel functioneel worden toegepast. Zo is de protestbeweging van Martin Luther King jr. begonnen in boosheid, maar getransformeerd naar een functioneel vreedzaam protest.

De mogelijkheid om woede om te zetten in functioneel protest kan volgens Nussbaum gecreëerd worden door in het onderwijs sensibiliteit te kweken, want hierdoor krijgt men oog voor eigen kwetsbaarheden. Het belang van educatie kan worden gezien als de rode draad in haar oeuvre. In boeken als *Cultivating Humanities* en *Not for profit, why democracy needs the humanities* benadrukt ze het belang van de geesteswetenschappen voor een volwaardige democratische burger en ‘mens zijn’.

Het boek *Not for profit* is vandaag de dag nog steeds uiterst relevant als een revolte tegen het rendementsdenken binnen het onderwijs. Ze leunt sterk op het werk van de Indiase dichter, schrijver en onderwijshervormer Rabindranath Tagore. Hij schreef in 1917 dat de morele mens steeds meer plaats maakt voor de commerciële mens – een mens met beperkte doelen. En zo, betoogt Nussbaum zelf, krijg je een scheve morele balans, waarbij de menselijke kant wordt verdrukt in zielloze organisaties. Het gevolg is een *clash within the individual soul*. De geesteswetenschappen zijn een onmisbaar ingrediënt voor een leefbare democratie, het is immers een veeleisende politieke bestuursvorm. Democratie eist namelijk van mensen dat ze empathisch lid zijn in een samenleving van gelijkgestemden, die de kans krijgen hun ideeën te delen op basis van respect. De geesteswetenschappen bij uitstek brengen studenten vaardigheden bij die van fundamenteel belang zijn voor een democratie. Het stelt de burger in staat kritisch en kosmopolitisch na te denken en om op creatieve wijze zich in te leven in de omstandigheden van de Ander. Hierin ligt de waarde van de humaniora als talen, (kunst)geschiedenis, filosofie, muziek- en literatuurwetenschap et cetera volgens Nussbaum.

Nussbaum heeft laten doorschemeren bezig te zijn met een boek over angst. Ongetwijfeld zal ze met een *hands-on* aanpak komen om om te gaan met deze emotie, die velen van ons bezighoudt. Laat Nussbaum een voorbeeld zijn voor meer wetenschappers: stap achter je bureau vandaan en ga de wereld in. Er moet nog veel gebeuren.

"PROMOVEREN LIJKT MIJ WEL WAT"

Na een kort verblijf bij de studie Rechten, koos Madelon Enting voor de humanistiek. Ze rondde razendsnel haar bachelor Duits af en gaf invulling aan haar liefde voor geschiedenis door haar scriptie voor beide richtingen te schrijven. Na een wisselende carrière werkt ze nu parttime als boekverkoper en freelance vertaler van Duitse modemagazines.

Door Edwin van Druten

Hoe verliep je studententijd?

"Op de eerste dag van mijn studie Rechten werd tijdens het introductiepraatje gezegd dat de mensen die aan weerskanten van je zaten, zouden stoppen. Ik dacht dat het onzin was, maar al snel was ik er zelf mee opgehouden. Het enige wat ik daar beheerste, was de bibliotheektoets; een opdracht waarbij je teksten en wetten snel moest opsporen en gebruiken. En Strafrecht, gek genoeg. Dat haalde niemand en ik dan weer wel. Het paste helemaal niet bij mij. Nadat ik gestopt was, twijfelde ik enorm tussen Geschiedenis en Duits. Uiteindelijk begon ik hetzelfde jaar met Duits en had ik het jaar erop mijn propedeuse al binnen."

"Ik wilde gewoon zoveel mogelijk doen in de periode dat ik kon studeren"

Een goede match

"Jazeker. En ik viel ook met mijn neus in de boter, want ik mocht direct mee met een studiereis naar Keulen. Het was een kleine groep studenten, ik paste er eenvoudig tussen en Duits had toen een eigen gebouw: het Frantzen Instituut op de Muntstraat. Erg gezellig. Maar de drang naar Geschiedenis stak toch de kop op en daarom heb ik daar twee jaar lang extra vakken gevolgd, nadat ik alle basisvakken van Duits had afgerond. Daarbij deed ik een kop-studie (minor, red.) Museologie in Leiden. Want dat was natuurlijk allemaal inclusief en later kwam toen ook nog de ov-jaarkaart. Ik wilde gewoon zoveel mogelijk doen in de periode dat ik kon studeren."

Bleef het zo wisselend na je studie?

"Absoluut. Tegen het einde van mijn studententijd liep ik ook stages. Bij het Noorder Dierenpark in Emmen heb ik bijvoorbeeld een tentoonstelling georganiseerd. Daarna heb ik een postdoctorale lerarenopleiding gevolgd in Nijmegen, heb daar ook nog voor de klas gestaan op een middelbare school, maar dat bleek niet wat ik het liefste wilde. Daarna heb ik een klein jaar gewerkt bij de Nederlandse Hockeybond op de communicatie- en pr-afdeling in verband met het WK hockey in Nederland. Ook heb ik jaren op een huiswerk-instituut gewerkt, handig, want zo hield ik mijn middelbare schoolkennis op allerlei vlakken nog bij."

Je hebt heel veel gedaan. Wat zou je nog willen doen?

"Nu werk ik alweer jaren parttime in een ontzettend leuke boekwinkel; kwam die bibliotheektoets toch goed van pas. Daarnaast vertaal ik freelance modemagazines vanuit het Duits. Maar om mij heen hoor ik af en toe verhalen van mensen die promoveren op latere leeftijd en dat lijkt mij eigenlijk ook wel wat. Na zoveel verschillende dingen gedaan te hebben, blijft geschiedenis mij nog steeds bezighouden. Maar ik weet zeker dat er veel dingen die ik heb gedaan verjaard zijn. Of dat de eisen zijn veranderd. Het blijft denk ik bij een wens."

Wie: Madelon Enting

Leeftijd: 51 jaar
Studeerde: Duitse Taal en Cultuur (met een scriptie bij zowel Duits als Geschiedenis), een minor Museologie en post-doc lerarenopleiding
Werkt als: boekverkoper en vertaler

TOT HET BITTERE EIND

Vlak voor zijn optreden met de Deeldelers, treffen wij Jules Deelder in de Rode Bioscoop. Deze voormalige bioscoop op het Haarlemmerplein, die nu als theater dienst doet, voelt aan als een huiskamer van allure. Ook Deelder straalt allure uit. De ware nachtburgemeester - die Jimi Hendrix nog de hand schudde - en de best geklede drugsgebruiker van Rotterdam; iemand die poëzie en jazz ademt, maar tegelijkertijd met een natte 't' praat. Kortom, Deelder heeft de air van een bijzonder stijlvolle vleermuis.

Door Marissa Klaver en Elvi Kleyn

Hij is deze avond, zoals gewoonlijk, piekfijn gekleed en volledig in het zwart, op de groene randjes van zijn vlinderbril en matchende glitternagels na. De instrumenten zijn zojuist gestemd, de bandleden rommelen nog wat aan. Deelder is vooral druk met het verorberen van een pizza salami, terwijl wij de gelegenheid krijgen hem enkele vragen stellen.

"Dominee" Bas van Lier, de andere helft van de Deeldelers, komt erbij staan en verzorgt vanavond niet alleen de muzikale begeleiding, maar ook de begeleiding van het interview. De twee zijn duidelijk een geboren duo: Van Lier's charismatische, doch pragmatische leiderschap vult Deelder's ongeremde "geestdrift" perfect aan.

"Het sterft van de boeren in Rotterdam"

Vanavond spelen de Deeldelers de try-out van hun nieuwe voorstelling *Deelderarie*. In deze samentrekking van Deelder en lariekoek staat de jazz muziek centraal, afgewisseld door anekdotes en poëzie, die worden voorgedragen zoals alleen Jules Deelder dat kan.

De precieze invulling van een avond als deze staat volgens Deelder niet vast en dat wil hij ook graag zou houden. Gek wordt 'ie ervan, dat men tegenwoordig altijd al twee jaar van tevoren precies wil weten waar het over gaat. Ze doen gewoon maar wat, spelen de avond vol. 'Een geordende chaos' noemt Van Lier het.

Aankomende tijd zullen ze het optreden door het hele land ten gehore brengen. Op de vraag of dat niet vermoeiend is, antwoordt de 71-jarige Deelder: "Ben je gek, spelen krijg je juist energie van. Ik raak niet snel vermoeid. Indien wel, doen we daar wat aan."

"De mensen tegenwoordig spreken allemaal van: gemak dient de mens.. alles moet makkelijk.. alles wordt makkelijk. Dan heb je meer tijd, maar voor wat dan?"

Pensioneren is voor Deelder dan ook uitgesloten. Hij gaat absoluut door tot het bittere eind. Naar eigen zeggen is er voorlopig nog geen burn-out op komst, en als 'ie komt dan "brand 'ie in ene op, zonder herstart."

De grootste gemene Deelder

Dat Deelder voorlopig nog niet opgebrand lijkt, blijkt wel uit zijn laatste carrièremove. Sinds kort kan Deelder ook de noemer beeldend kunstenaar toevoegen aan zijn reeds bonte verzameling labels. Zijn debuut tentoonstelling *Beelder* is drie maanden lang te aanschouwen in de Kunsthallen in Rotterdam.

Zijn beelden zijn driedimensionale objecten gemaakt van een brede verzameling plastic voorwerpen. "Er zitten een boel injectienaalden in uiteraard, ook die zijn van plastic. Maar ook tonic stampertjes, buisjes waar je joints in koopt, allerlei doppies van wasmiddelen. Noem maar op man. Alles wat ieder ander wegpleurt, daar maak ik dan wat van".

Het maken van kunst uit plastic

voorwerpen die anders tot vergetelheid gedoemd waren, sluit goed aan op zijn ruimdenkende kijk op de vraag: 'Wat is cultuur?' Van jazz tot tonic stampertjes, van reclamespotjes tot poëzie tot het uitgaansleven aan toe: volgens Deelder kun je het allemaal cultuur noemen. Op de vraag om een gemeenschappelijke deler snoert hij ons de mond met het antwoord "de grootste gemene Deelder." Het antwoord omschrijft zijn werk in een notendop: er is geen grens, het komt het allemaal vanuit hetzelfde gevoel. "Uiteindelijk is alles cultuur."

Of dit gevoel nu zijn weg naar buiten vindt via gedichten, beelden of muziek, maakt Deelders dan ook "geen reet uit." "Het maakt allemaal niet uit, zolang je maar wat maakt."

Niet alleen hoe, maar ook *wanneer* het gevoel zich uit is onzeker, en wordt bepaald door de omstandigheden. Creativiteit laat zich niet plannen volgens Deelder. "Je moet toeval ook de rol geven die het toekomt. En als het voorbij komt dan 'PATs!' eropaf, en niet denken 'laat maar gaan, we wachten wel tot de volgende keer'."

Geheel onverwacht stelt Deelder ons een vraag: "Waar is dit interview eigenlijk voor?" Schuchter geven wij hem de naam van ons tijdschrift. Dit valt gelukkig in goede aarde. Het woord 'geestdrift' bevat hem wel. "Geestdrift is een in onbruik geraakt woord. Tegenwoordig gebruiken ze allemaal PASSIE." Deelder spuugt dat laatste woord letterlijk uit, zo smerig vindt hij het. "Ja hoor, passievruucht, rot op. Geestdrift, dat is enthousiasme; heilig vuur. Geestdrift; dat vind ik een mooi woord."

Folkloristisch gedoe

Deelder is een rasechte Rotterdammer die bijna elke wedstrijd van Sparta bijwoont. Zoals het een ware Rotterdammer betaamt, geeft hij

Justus Anton Deelder (71)

Geboren op 24 november 1944, te Rotterdam. Op zijn 11de schreef hij zijn eerste gedicht, getiteld 'hoort, men werpt een atoombom'. Toch werd hij pas, na aan een studie Nederlands te zijn begonnen, in 1966 ontdekt door Simon Vinkenoog. Verscheidene bundels en verhalen volgden. Heden ten dage is hij na Toon Hermans de best verkochte dichter van Nederland. Naast dichter en auteur kent men hem ook als jazzconnaisseur, nachtburgermeester van Rotterdam, acteur in reclame-spotjes (o.a. Robijn was-middel), fervent Sparta supporter en Citroën rijder. Op 71-jarige leeftijd besloot hij weer een creatief pad te bewandelen: die van de beeldende kunst. Zijn tentoonstelling *Beelder*, is nu in de Kunsthallen te bewonderen.

"Tegenwoordig hoor je iedereen over 'passie', rot op. Geestdrift, dat is enthousiasme, heilig vuur"

dan ook regelmatig af op de stedelijke antagonist: Amsterdam. “Ze kennen geen scheet laten of hij mot in het hele land geroken worden. Slaat de kranten er maar op na. ‘t Is Amsterdam hier en Amsterdam daar, Amsterdam zus en Amsterdam zo, Amsterdam vóór en Amsterdam na, en dan komt Amstelveen!”

Deelder komt dan ook verrassend uit de hoek, wanneer hij uit de doeken doet dat zijn openbare afkeer voor het Amsterdamse geenszins te serieus moet worden genomen.

“Dat is het enige constante dat er is; de verandering”

“Ik zeg niet dat Rotterdam beter zou zijn dan Amsterdam. Dat gedoe van het vergelijken van twee steden met elkaar. Terwijl elke stad een eigen karakter heeft. Dat vergelijken is een beetje onrechtvaardig eigenlijk, zinloos gedoe. Het is folkloristisch gedoe.”

Bas van Lier vindt het gedoe over verschillende steden ook maar gezeik. Hij merkt op dat de Deelderliers met de Rotterdamse Deelder, een drummer uit Amsterdam en een saxofonist uit Den Haag, een “interlokale band” zijn. Als alleen maar Amsterdammers met Amster-

dammers kunnen spelen houdt het snel op.

Bovendien stelt Deelder dat de geboren Amsterdammer schaars is; hij komt in ieder geval alleen maar “namaak Amsterdammers” tegen. Waarop Van Lier opmerkt dat dat eigenlijk in vrijwel elke grote stad zo is; in Rotterdam wonen tenslotte ook niet alleen maar Rotterdammers.

“Nee, het sterft van de boeren in Rotterdam. Het zal me aan me reet roesten. Het is allemaal ontdekt nou.” Een ding wordt ons duidelijk: Deelder wil niet dat hij te serieus genomen wordt. “Je hebt er ooit wat over gezegd. Je hebt het gezegd in de hyperbool, de geoorloofde overdrijving maar nou wordt het allemaal ernstig genomen.”

Ook Trump gaat voorbij

Zou Deelder het gedicht *voor Ari*, waarin hij zijn dochter een positieve kijk op de wereld op het hart drukt, anno 2016 weer zo schrijven? In zijn antwoord lijkt het wel of we Heraclitus horen spreken; de oud-Griekse filosoof aan wie we de uitspraak ‘alles stroomt’ te danken hebben. “Absoluut, wat dat betreft zal de wereld nooit veranderen. Het is altijd ellende. Het is altijd moeilijk en zus en zo. Nu is het Trump weer, maar ook Trump gaat voorbij.”

Volgens Deelder lijkt het misschien alsof we nu dieper in de penarie zitten dan voorgaande jaren, maar uiteindelijk zal blijken dat het niet zo is. Het komt en het gaat. “Dat is het enige constante dat er is; de verandering, de beweging. Als het allemaal *down* gaat dan weet je het zeker: nog even doorzetten en dan gaat het weer *up*. En dan weer *down*.”

Wij vragen hem of hij zelf de behoefte voelt om een rol te spelen in het maatschappelijk debat, wellicht om de beweging opwaarts een handje te helpen. Deelder is hier heel duidelijk over: “Dat hele gezeik met dat we maatschappelijk betrokken moeten zijn, dat was in de jaren zeventig ook al. Moest je ‘geëngageerd zijn.’” Weer valt muzikale wederhelft Van Lier hem bij: “En zie wat daarvan terecht gekomen is.”

“Kolere man, slechte poëzie ook. Geëngageerde poëzie, rot op. En nu heeft de zachte sector het helemaal gewonnen. Nu heb je van die zachte olieballen die uren onder mekaar zitten te evalueren. Die denken dat ze de evolutie wel even in een generatie kunnen regelen.”

De trotse digibeet

Deelder mag dan wel walging veinzen ten opzichte van maatschappelijke betrokkenheid, wat betreft technologie is hij heel stellig. Hij heeft geen computer, typt zijn gedichten nog op een typemachine en begeeft zich louter in de nabijheid van een telefoon wanneer de voetbaluitslagen online staan. Hij is een trotse digibeet. “Zalig zijn de digibeten, zij erven straks de echte wereld, de rest de virtuele.”

“Iedereen is tevreden met nul en een maar ik durft te beweren dat er meer in het leven is dan nul en een. Maar in de digitale wereld is alles teruggebracht tot nul en een. Lekker makkelijk. Maar het leven is niet makkelijk.”

Wij sluiten het interview af door hem te vragen wat hij aan de lezers wil meegeven, dat is het volgende: “wat nergens op lijkt, is echt.” En Deelder - die is absoluut echt.

"HÉ, WEER DANTE!"

Hoe wordt er met klassieke literatuur omgegaan in de media van nu? Het *Observatory on Dante Studies* van de Universiteit Utrecht onderzoekt het nalatenschap van een van de belangrijkste namen uit onze westerse cultuurgeschiedenis: Dante Alighieri, schrijver van *De goddelijke komedie*. Dante kan in de moderne tijd bijzondere vormen aannemen. Een nieuwe popband die zichzelf *Inferno* noemt, een reisgidsje dat toeristen door alle Dante-gerelateerde plekjes van Italië leidt of een leesclub die alle werken van Dante bespreekt: Dante is verworven in onze maatschappij. Ook wanneer we ons daar niet altijd bewust van zijn. *Geestdrift* sprak met Gandolfo Cascio en Philiep Bossier over de nalatenschap van Dante, prestige en cultuur.

Door Luz Weekenstroo

"Dante wordt heel vaak geciteerd, zowel bewust als onbewust. Denk aan Harry Mulisch, aan Cees Notenboom – in veel Nederlandse literaire romans wordt er aan Dante gerefereerd. Hetzelfde gebeurt in de kunst en in het theater. Maar ook wanneer ik televisie kijk, denk ik regelmatig: 'Hé, daar heb je hem weer!' Niet alleen zijn geschreven werk heeft zijn sporen in onze cultuur achtergelaten; hij zelf ook. Zo zie je Dante's neus regelmatig terug in spotprenten, commercials en op politieke mediakanalen. Het hoofd van Dante is een icoon geworden."

"Wij onderzoeken hoe een fenomeen uit iets dat men hoge cultuur noemt – Dantes middeleeuwse literatuur – ingeworteld is in onze hedendaagse cultuur. Daarbij wordt óók de hedendaagse populaire cultuur bekeken. We hopen daarmee een veld te betreden waar de wetenschap normaliter een beetje snobistisch over doet. Cultuur is het product van een maatschappij, daarom is het belangrijk om die maatschappij bij dit onderzoek te betrekken en niet alleen de wetenschapper. Mijn familie zegt regelmatig: 'Jullie zijn met cultuur bezig'. Daarop antwoord ik: 'Ja, jullie ook!' Iedereen is met cultuur bezig."

"Het is heel opvallend dat alle studenten, ook

wanneer ze nooit eerder bewust bezig zijn geweest met Italiaanse literatuur, bekend zijn met Dante. Iedereen heeft die naam eerder gehoord en kan hem koppelen aan *Inferno*, de hel of aan het vagevuur. Dit is voor een wetenschapper heel interessant. Hoe komt het dat iedereen die naam kent? Als ik in de colleges vraag of men weet wie Petrarca is, gebeurt het regelmatig dat studenten dat niet weten. Maar met Dante is het altijd raak."

"Als je nu naar de poëzie-afdeling van een Nederlandse boekhandel gaat, kom je Dante tegen. Hij prijkt daar meestal naast Shakespeare en Homerus. Zijn boeken worden kennelijk nog steeds verkocht. Dat betekent niet automatisch dat ze ook gelezen worden. Veel mensen schaffen *De goddelijke komedie* aan om het 'ooit' te kunnen lezen of om alle klas-siekers te verzamelen. Op bepaalde niveaus van de maatschappij geeft het prestige om een werk als dat van Dante in je boekenkast te hebben. In zekere zin is het boek op die manier een bevestiging van je eigen culturele niveau. Dit werkt ook zo voor de prestige van een taal. Een vertaling van Dante in de eigen taal, verleent die taal prestige als cultuurtaal. Zo heeft het Afrikaans, een taal die zeer verwant is aan het Nederlands, zijn eigen vertaling van *De goddelijke komedie*. Daarmee zet het Afrikaans zichzelf op de kaart als cultuurtaal."

"De laatste officiële dag van dit onderzoek is 13 september 2021. Op die datum is Dante zevenhonderd jaar overleden. Dit is meer een symbolische datum dan een daadwerkelijk eindpunt. In werkelijkheid is er geen einde aan dit onderzoek. Het nalatenschap van Dante groeit elke dag en roept elke dag weer nieuwe vragen op."

Naam: prof. dr. Philiep Bossier en dr. Gandolfo Cascio

Departement:
Italian Literature
and Translation
Studies
Besturende onder-
zoekers van het
Observatory on
Dante studies

JE MANNETJE STAAN IN DE WETENSCHAP

VROUWEN IN HET ONDERZOEK

Slechts 18% van de hoogleraren in Utrecht is vrouw. Dit is opmerkelijk, niet ten minste door het feit dat per jaar meer vrouwen in Utrecht afstuderen dan mannen. Hoewel de Universiteit Utrecht streeft naar evenredige vertegenwoordiging, zou dit naar eigen zeggen pas gerealiseerd kunnen worden vanaf het jaar 2054. Waar zijn de vrouwen in de wetenschapswereld? Moeten vrouwen meer hun best doen om serieus genomen te worden? *Geestdrift* vroeg drie vrouwelijke onderzoekers van de faculteit Geesteswetenschappen naar hun mening en ervaring.

Door Roos Barends

Liesbeth van de Grift, universitair docent, geschiedenis

“Natuurlijk zijn er onbewuste aannames. Onderzoek laat zien dat onbewuste associaties een rol spelen bij de beoordeling en selectie van vrouwelijke onderzoekers en hun werk. Zo blijken mensen de neiging te hebben een kopie van zichzelf te willen aannemen. Daar kunnen vrouwen en mensen van buitenlandse afkomst nadelige invloed van ondervinden. Met expliciete ongelijke behandeling heb ik persoonlijk geen ervaring. Ik heb altijd veel geluk gehad met mijn leidinggevenden. Desalniettemin is het van groot belang waakzaam te zijn voor dergelijke aannames en goed op de diversiteit van commissies toe te zien.

Het is moeilijk om te zeggen hoe het nu precies komt dat er minder vrouwen in het onderzoek zijn. Volgens mij speelt ook mee dat het huidige systeem niet toestaat dat je tijdelijk een stap terug doet. Voor zowel mannen als vrouwen geldt dat even gas terug nemen leidt tot een achterstand die moeilijk in te halen is. Daar ondervinden vrouwen die kinderen krijgen en part-time gaan werken de meeste last van. Persoonlijk heb ik hier niet voor gekozen. Ik heb zeker niet minder ambitie dan mijn mannelijke collega's en om die ambities waar te maken, is voor mij een voltijd aanstelling voor mij een logische keuze. Het systeem zou wel zo ingericht moeten worden dat de druk op de dertigers verminderd wordt.

Het is voor vrouwen in het algemeen ook van belang dat duidelijk wordt wat mogelijk is. Beatrice de Graaf is wat dat betreft een rolmodel. Naast het inspirerende

van haar carrière, is zij ook actief bezig met bewustwording en de diverse samenstelling van haar afdeling. Een quorum vind ik verdedigbaar, omdat de aanwezigheid van vrouwen zo'n grote impact heeft op de beeldvorming van wat mogelijk en 'normaal' is.

Iedereen heeft natuurlijk te maken met vooroordelen. Wanneer ik voor de klas sta, probeer ik deze bewust te weerleggen. Ik zie bij jongere vrouwen, collega's en studenten soms dat ze aan zichzelf twijfelen. Ik probeer hen mee te geven dat dit nergens voor nodig is. Twijfel niet te veel en wees trots op wat je hebt bereikt. Vertel over wat je hebt gedaan, men mag weten dat je serieus moet worden genomen. Je moet niet bluffen of opscheppen, maar ook zeker niet je eigen prestaties bagatelliseren.”

Natascha Rietdijk, research master student, student-assistent, filosofie

“Ik denk dat je over het algemeen kan zeggen dat vrouwen de neiging hebben om zich anders op te stellen dan mannen, door bijvoorbeeld zichzelf eerder te onderschatten en hun eigen mening te nuanceren. Dit kan in de wetenschapswereld ervaren worden als een zwakte. Dit merk je in het onderwijs: vrouwelijke docenten aan de universiteit worden consequent slechter geëvalueerd dan mannelijke docenten. Persoonlijk denk ik dat dit te wijten is aan het feit dat een genuanceerde houding ten onrechte geïnterpreteerd wordt als een slechtere beheersing van de stof of twijfel. In het onderzoek zie je een vergelijkbaar proces: mannen positioneren zich over het algemeen stelliger en hebben daarmee een voorsprong.

Evenredige representatie onder hoogleraren is een mooi streven. Ik heb zelf in mijn master bijna uitsluitend les gehad van mannen en geloof dat dat (grotendeels onbewust) toch beïnvloedt welke kwaliteiten je in een docent verwacht en of je jezelf in zo'n functie kunt inbeelden. Maar het is cruciaal dat zo'n quorum gepaard gaat met een mentaliteitsverandering, om te zorgen dat vrouwen vervolgens niet (zoals nu wel vaak gebeurt) verweten wordt dat zij alleen op hun positie zijn gekomen door positieve discriminatie. Je wordt in de onderzoekswereld als vrouw hoe dan ook anders benaderd, dit heb ik zelf ook ervaren. Soms merk je zelfs dat mannelijke leeftijdsgenoten in het vak op een bepaalde manier op je neerkijken. Laatst ontvingen ik en twee

DE BEKROMPEN VRIJDENKERS

De ongezouten mening van Roos Barends

Homoseksueel, biseksueel, polyamoreus: alle smaken liefde zijn beschikbaar. Alles mag en alles kan, we zijn tegenwoordig ontzettend seksueel bevrijd. “Wat zijn we toch ruimdenkend!” zeggen we tevreden tegen elkaar en we kloppen elkaar op de schouder. Dat hebben we immers ook goed gedaan: iedereen mag meer dan vroeger zichzelf zijn, ook wanneer hij of zij iets ‘anders’ is dan de massa. Toch moet niet alles kunnen, daar lijken we het over eens te zijn. We moeten immers ergens een grens trekken en één ding blijft werkelijk onacceptabel: alleen blijven.

Single zijn is natuurlijk wel leuk en stoer, want je kan lekker experimenteren. Maar alleen zolang je jong bent. Hoe ouder je wordt, hoe zieliger je bent wanneer je geen soulmate aan je zijde hebt. “Maar je bent toch een hele leuke meid?” hoort een vriendin van mij (25) regelmatig, wanneer ze de vraag of zij een vriend heeft negatief beantwoordt. Alsof dat de enige reden kan zijn voor je single leven: niet leuk genoeg zijn. De mensen die dit met hun schaapachtige oogjes aan haar verkondigen zijn blijkbaar blind voor haar mooie appartement, indrukwekkende baan en enorme vriendengroep. Iemand durfde het onlangs wel heel bont te maken en stuurde haar een kerstkaart met de boodschap: ‘Ik wens je een goed jaar en een vriend.’

In de huidige maatschappij is ‘single zijn’ een tussenfase, geen doel. Blijkbaar zijn we tegenwoordig toch minder ruimdenkend dan we onszelf vinden. Persoonlijk denk ik dat een mens ook een compleet en waardevol leven kan leiden zonder een partner. Het is een feit dat je als mens graag je ervaringen deelt met anderen, maar waarom moet dat perse de vorm krijgen van een liefdesrelatie? Is het werkelijk zo raar dat misschien niet iedereen een partner zoekt?

Een reactie op deze vragen komt van onze minister-president, die tijdens een aflevering van Zomergasten stelde: “Het laatste taboe in Nederland is alleen zijn.” Ik denk niet dat ik het ooit eerder zo eens ben geweest met Mark Rutte. Alleen zijn is onbespreekbaar; we vinden het zielig en een beetje eng. Maar het is niet juist om de keuze van Rutte of iedere andere single te veroordelen. Hoe kan het dat onze reactie op de eeuwige single is, dat er wel iets mis met hem moet zijn? Waarom is dit anders dan zeggen dat mensen die op hetzelfde geslacht vallen iets mankeert? We moeten dit taboe doorbreken. Het is gênant. We kunnen ons niet langer vrijdenkers noemen wanneer singles veroordeeld blijven worden. Ik pleit voor de rechten van de single, hopelijk trekt mijn vriend het zich niet persoonlijk aan.

van mijn vrouwelijke collega's naar aanleiding van een conferentie die wij georganiseerd hadden een mailtje van een man van ongeveer dertig, die zei dat hij blij verrast was door onze intelligentie en volwassenheid. Alsof hij in een soort superieure positie was waarin hij ons op een dergelijke manier kon complimenteren! Hoewel het dus voorlopig voor vrouwen nog wel anders zal zijn in de onderzoekswereld, hoop ik toch na mijn research master door te gaan met een PhD en mijn carrière voort te zetten in de wetenschap.”

Kila van der Starre, promovendus, Nederlands

“Het is inderdaad diep triest dat een eeuw later slechts 18% van de hoogleraren in Utrecht vrouw is. Blijkbaar zijn er in ons academisch systeem en in onze samenleving nog steeds mechanismen die ervoor zorgen dat weinig vrouwen hoogleraar worden. Alleen al daarom ben ik voorstander van een actieve bewerkstelling van een evenredige vertegenwoordiging. Het gaat blijkbaar niet vanzelf. Van belang is dat alle studenten zich kunnen identificeren met rolmodellen. Als je als vrouw cursussen of gastcolleges krijgt van vrouwelijke hoogleraren, dan is het voor jou een meer vanzelfsprekende optie om jezelf in de toekomst als hoogleraar te zien. Een verhoogde diversiteit in ons aanbod aan studenten, in de breedste zin van het woord, is een belangrijke stap in de goede richting.

Soms merk ik dat mensen verbaasd zijn als ze zich realiseren dat ik de wetenschapper ben die komt spreken. Dat zou kunnen samenhangen met het feit dat ik een vrouw ben, maar het zou ook aan mijn leeftijd kunnen liggen, of een combinatie van die twee. Ik heb niet zozeer het idee dat ik me meer moet bewijzen dan mijn mannelijke collega's, maar ik ben me wel bewust van mijn aanwezigheid als 'vrouw tussen mannen' en van de vooroordelen en gender conventies die er bestaan. Zo weet ik dat vrouwen zich over het algemeen vaker excuseren als ze iets zeggen, vaker onderbroken worden, minder lang aan het woord zijn en zich minder stellig uitdrukken dan mannen. Dat zijn gegenderde trends die ik in mijn eigen doen en laten probeer te doorbreken.

‘Mansplaining’ – mannen die ongevraagd iets aan vrouwen uitleggen – maak ik geregeld mee, vaak over onderwerpen in mijn eigen vakgebied of zelfs over mijn eigen onderzoek. Mannen gaan er geregeld onterecht vanuit dat ik bepaalde kennis of vaardigheden niet bezit. Toen ik eens een inleiding schreef voor een boek over Nederlandstalige poëzie belde de auteur enkele dagen later op om te zeggen dat hij een van de analyses zo sterk en overtuigend vond. Waar had ik die analyse gevonden? Het kwam blijkbaar niet in hem op dat ik als specialist in hedendaagse Nederlandstalige poëzie en als uitgenodigde inleider van het boek die analyse zelf had bedacht en uitgewerkt. Het is in zulke situaties heel lastig om te weten of mijn vrouw-zijn iets te maken heeft met de foutieve aanname. Maar ik vraag me af of hij mij ook met die vraag zou hebben gebeld als ik een man was geweest.”

EEN ONGEMAKKELIJKE WAARHEID

DE BULLSHIT-SAMENLEVING

Sinds 20 januari is Donald J. Trump de 45ste president van de Verenigde Staten. Gek genoeg is dat een van de weinige echte nieuwtjes over de Amerikaanse verkiezingen. De online verslaggeving werd gedurende de verkiezing gedomineerd door nepnieuws dat werd verspreid via Facebook. Ook de presidentskandidaten zelf strooiden met onwaarheden. Volgens Politifact was bijna zeventig procent van de 342 gefactcheckte uitspraken van Trump 'grotendeels onwaar', 'onwaar' of '*pants on fire*'. Een hoop bullshit dus. Klimaatverandering, bijvoorbeeld, bleek geen door China gecreëerde hoax te zijn en die inauguratie, die trok echt geen anderhalf miljoen mensen. Schokkend, *we know*. Schokkender is de reactie van de VS. Amerikanen namen Trump serieus en brachten daarmee de waarde van de waarheid in het gedrang.

Door Dirk Baart
en Amber Striekwold

De Amerikaanse verkiezingen zorgden ervoor dat veel journalisten de bittere, oranje pil niet weg probeerden te spoelen met alcohol, maar met artikelen over de *post-truth*-samenleving. De artikelen over de feitenloze samenleving schetsen in grote lijnen echter net zo'n vertekend wereldbeeld als de ontwikkelingen die ze bloot proberen te

leggen. Het concept *post truth society* suggereert immers dat er ooit een *truth society* bestaan heeft, maar dat deze waarheid nu helemaal niet meer bestaat. Nepnieuws is van alle tijden. Liegende politici ook. De maatschappij lijkt anno 2017 dan ook meer op een bullshit-samenleving dan op een *post-truth*-samenleving, zonder 'bullshit' per se als scheldwoord te hanteren. Een *bulshitter* is, zo benadrukt de Amerikaanse filosoof Harry Frankfurt in 'On Bullshit' (2005), iets anders dan een leugenaar. Een leugen is onlosmakelijk verbonden aan de waarheid. Bullshit staat daar los van. Links Amerika verwijt

Trump een leugenaar te zijn. Dat is hij niet. Trump is een *bullshitter* die als eerste uit wist te vogelen hoe hij in de bullshit-samenleving stemmen kon winnen.

"Nepnieuws is van alle tijden, liegende politici ook"

Dit deed hij voornamelijk door zich gelijk te stellen aan 'het volk'. Trump praat (en *post*) zoals 'normale' mensen: in onsamenhangende zinnen die onsamenhangende ideeën vormen. In het verleden werd dat streng - te streng mis-schien wel - veroordeeld. In 2006 leverde Balkenendes beruchte 'U draait en u bent niet eerlijk' in een televisiedebat waarin Wouter Bos inconsequent was hem nog de verkiezingsoverwinning op. Trump kan het zich permitteren om op een dergelijke manier te draaien, maar alleen omdat hij al eerder de waarheid tot slachtoffer heeft gemaakt. Hij, die moslims wil weren "until we figure out what's going on", geeft toe de waarheid niet te kennen. Als die waarheid er niet meer toe doet, maakt het ook niet meer uit of je hem tussendoor verandert.

Deze bullshit-samenleving is niet iets dat is ontstaan ten tijde van de Amerikaanse presidents-verkiezingen. Het kent meerdere bronnen. Ironisch genoeg is een van die bronnen de wetenschap zelf. De wetenschap die vandaag de dag naarstig op zoek is naar een verklaring en een oplossing voor het 'volk', dat geïnstitutionaliseerde vormen van waarheid of autoriteit afwijst, is hier ooit zelf mee begonnen. De leken worden in opiniestukken en columns door wetenschappers belerend toegesproken over het belang van een wetenschappelijke Waarheid, terwijl de wetenschap zelf al een aantal decennia pretendeert dat de Waarheid niet bestaat. Onder de vlag van het postmodernisme zijn alle ramen van de kraakheldere waarheden ingegoooid en is bijna elk

gezaghebbend figuur doodverklaard ("God is dood", "de auteur is dood").

Naast de wetenschap zijn het internet en de social media de factoren die de bullshit-samenleving naar volwassenheid hebben gebracht. Op het internet kan alles geschreven worden, onwaarheid wordt vergaard en elke mening geëtaleerd. De sluizen zijn opengezet en ongenueanceerde en overhaaste meningen zijn er in overvloed. Iedereen vindt overal iets van en hoeft zich hier ook niet voor te verantwoorden. Je kan je immers bijna altijd beroepen op de vrijheid van meningsuiting en daarmee is de kous af. De waarheid doet er niet meer toe. Iedereen is zijn eigen expert, want informatie is overal te vinden. Echter is deze informatie op het internet veelal allerm minst betrouwbaar. Op social media is geen filter en het internet kent geen waakhond om de journalistieke integriteit te behouden.

In deze wirwar van informatie is het moeilijk om te weten wat waar is. De waarheid verdwijnt niet, maar verliest haar macht. 'Onwetendheid is macht' is het credo van de bullshit-samenleving. Agnotologie, een neologisme gemunt door wetenschapshistoricus Robert Proctor, gaat over dit doelbewust creëren van onwetendheid. De tabaksindustrie is hierin heer en meester. Volgens Proctor creëert de tabaksindustrie twee dingen: tabak en twijfel. Opzettelijk werd het feit dat tabak kankerverwekkende stoffen bevat in twijfel getrokken. Donald Trump beheerst eveneens het spel der onwetendheid. Een voorbeeld is zijn bewering dat klimaatverandering niet echt is, maar een hoax van de Chinezen. Wetenschappers zijn er namelijk niet unaniem over eens dat klimaatverandering bestaat. Zeker weten kun je het kortom nooit. Hij niet en niemand niet, benadrukt Trump.

In Amerika lijkt de bullshit-samenleving tot volgroeiing te zijn gekomen nu daar *bullshitter* Donald Trump met de scepter zwaait. Op politiek vlak kan in Nederland Wilders worden gezien als *bullshitter*. In de media wordt

hij immers vaak omschreven als het equivalent van Trump. Het verschil tussen de twee is dat Wilders zeker denkt te weten waar de oorzaak van alle maatschappelijke problemen ligt namelijk: de buitenlanders. Trump geeft aan het zelf ook niet te weten. Wel trekt Wilders de waarachtigheid van rechterlijke macht in twijfel. In 2010 zei hij dat miljoenen Nederlanders geen vertrouwen meer zouden hebben in de rechterlijke macht, wanneer hij veroordeeld zou worden. Rechters zouden dus niet een onafhankelijk oordeel vellen, maar uitspraken baseren op eigen politieke ideeën. Wanneer rechters niet meer handelen als instrumenten van de rechtsstaat, maar naar persoonlijke overtuigingen, dan wordt de rechtsstaat een façade. Wilders creëert door deze uitspraak een mist van twijfel rondom de onafhankelijke waarheid die de rechtsstaat in de kern met zich meedraagt.

"Een leugen is onlosmakelijk verbonden aan de waarheid, bullshit staat daar los van"

We dragen allemaal bij aan de bullshit-samenleving, maar er kan iets gedaan worden aan de mist van nep-feiten en ongenueanceerde meningen. Het lijkt alsof we allemaal in onze auto door die dikke mist rijden en weigeren onze mistlampen aan te zetten, hoewel we weten dat dat het verstandigst is. We weten allemaal diep van binnen dat de oorzaken van sociale en economische problemen niet bij de 'buitenlanders' ligt. We zien dat klimaatverandering echt een 'ding' is. We bevatten het inzicht dat de dingen die soms online worden geschreeuwd in de werkelijkheid niet uitgesproken kunnen worden. Laten we proberen door het vertroebelde beeld heen te kijken. Dit kan al door uit je filterbubbel te stappen en écht te praten met mensen die andere overtuigingen hebben. Zet de mistlampen aan om botsingen te voorkomen.

MOGEN WIJ NIET GEHOORD WORDEN?

De dovengemeenschap in Nederland is een ondergeschoven kindje. Er wordt namelijk weinig rekening gehouden met de belangen van de ongeveer dertigduizend doven. Zo is bijvoorbeeld de Nederlandse Gebarentaal niet officieel erkend als Nederlandse taal. Een indruk van de marginalisering van doven.

Door Edwin van Druten

Mijn ouders Cunera (56) en Eduard (65) zijn allebei doof. Toen zij vier jaar oud waren, gingen ze naar de school Effatha in Voorburg vlakbij Den Haag. Dit internaat was hun thuis tot hun achttiende. Vanaf je twaalfde mocht je in het weekend naar huis, maar dat was voor velen te prijzig. Voor de meesten waren de vijf weken schoolvakantie per jaar daarom de enige tijd die ze thuis doorbrachten. Een vormende periode, zacht gezegd. Mijn ouders voelden zich daar weggestopt, mede omdat de schooltijd zwaar was: "Een grote mond betekende een week corvee. We kregen slaag en in de weekenden liepen we als vorm van vermaak van Voorburg naar Scheveningen en terug. Dat was verplicht, ook al loop ik slecht", vertelt Cunera.

"Er werd niet samen met doven, maar óver doven besloten"

Hoewel Effatha streng was, mochten de scholieren onderling wel gebarentaal spreken. Op andere scholen in Nederland, zoals in St. Michielsgestel, was het gebruikelijk om kinderen de zelf opgedane gebarentaal af te leren. Hier werden dove kinderen geleerd om zonder

gebarentaal te communiceren met horende mensen. Dit 'spraakafzien' bestond uit liplezen en spreken met geluid. Vaak gebeurde dat zelfs met de armen op de rug gebonden. Dit soort barbaarse praktijken gebeurden op Effatha niet, maar er was ook geen sprake van onderwijs in de gebarentaal op mijn ouders' school. Dat was namelijk sinds 1900 verboden in Nederland.

De isolatie van dove kinderen en het aanleren van spraakafzien zijn typische voorbeelden van beslissingen gemaakt door horenden over het wel en wee van doven. Net als het verbod op onderwijs van gebarentaal natuurlijk. Er werd niet samen met doven, maar óver doven besloten. Een pijnlijk gevolg was dat er geen uitdaging was voor veel dove kinderen op hun school. Mijn vader herinnert: "Pas nadat ik van school ging, werd ik geprikkeld. Ik nam een bibliotheekabonnement en beoefende sporten. In de jaren vlak daarna werd ik pas zelfstandig en ontwikkelde ik zelfvertrouwen. Communicatie was een groot probleem, want ik beheerste geen een taal volledig. We [mijn vrouw en ik] hebben echt onszelf wegwijs gemaakt."

Iedereen verdient een kans

In veertig jaar is er veel veranderd. Corine Gerritsen (25) is vier jaar geleden afgestudeerd van de Effathschool in Groningen. Ze heeft

daar tien jaar lang onderwijs gevolgd; eerst op het vmbo en daarna op het mbo. Normaal onderwijs, maar dan in gebarentaal. Hoger onderwijs dan de havo volgen in het dovenonderwijs is moeilijk. Dove kinderen die vwo of hoger willen volgen, moeten dit op een horende school doen, meestal met een tolk erbij.

Corine werkt nu al een tijd in de Gelderhorst in Ede, een verzorgingstehuis voor oudere doven. Ze kreeg een baan aangeboden na een stageperiode. Corine beweegt zich, anders dan oudere generaties doven, gemakkelijk tussen twee werelden. "Ik heb horende en dove vrienden en heb ook horende vriendjes gehad voordat ik [mijn man] Peter ontmoette. Je moet iedereen een kans geven, net zoals ik van iedereen een kans verwacht. Ik lijk wel normaal, joh", voegt ze lachend toe. Die tien jaar in Groningen hebben haar weerbaar gemaakt. En trots. Sowieso een belangrijke eigenschap van doven. De Dovencultuur met de hoofdletter D had niet bestaan zonder trots. Net als mijn ouders schaamt Corine zich totaal niet voor het feit dat ze doof is. Maar wel ongemakkelijk zijn die keren dat mensen langdurig staren in een restaurant, bijvoorbeeld. "Een korte blik begrijp ik wel, het [gebarentaal] is toch ongebruikelijk. Maar soms kijken mensen een hele tijd. Het is dan ongemakkelijk om verder te

Illustrator Roeland Schmohl (RSD Design):

"Ik heb besloten om hetgeen te illustreren wat het meest indruk maakte op mij als lezer: het emotionele verhaal van de ervaringen van de ouders van de schrijver. Het "spraakafzien" op scholen en het verbod op het gebruik van je handen dwingt dove kinderen te spreken in plaats van gebarentaal te beoefenen. Dat gaf me een verontrustend beeld. Die onderdrukking op school was iets dat me schokte en waar ik nog niets vanaf wist.

Bij het in beeld brengen van een fout in het onderwijs en het protest daartegen, moest ik meteen denken aan Pink Floyd's 'Another Brick in the Wall', waarbij het artwork van Gerald Scarfe een belangrijke rol speelde. Ik besloot een parodie op een bekende illustratie uit de clip te maken, waarbij een leraar kinderen door een school perst alsof het een gehaktmolen is. In het geval van mijn illustratie is de leraar een monsterachtig persoon bij wie alles draait om spraak en niets anders. Zijn hoofd is daarom een megafoon met een mega mond en mega tong. Aangezien gebarentaal niet toegestaan is, zijn zijn armen afgezaagd. Deze heeft toch niemand nodig. Hij perst de dove leerlingen door de school en zij komen eruit als wezens met een grote mond en zonder armen, niet in staat om gebarentaal te uiten maar alleen om te spreken met geluid.

Tegelijkertijd wilde ik bijdragen aan een soort oplossing. Ik wilde mensen als illustrator iets leren over gebarentaal. Daarom heb ik het alfabet van de Nederlandse gebarentaal afgebeeld, dat de lezer helpt te ontdekken welk woord de dove leerlingen die de school in worden geduwd spellen."

spreken, terwijl ik mij totaal niet schaam voor mijn moedertaal”, aldus Corine. Er is nog veel te winnen.

“Van al die verschillende groepen staan doven onderaan de ladder”

Aanpakkers

Aan de doven ligt het meestal niet. Corine is een typisch dove vrouw zoals ik ze vaker ontmoet. Een aanpakker en ontzettend rationeel. Je moet ook bijna wel als je doof bent. Je moet zelf steeds weer een barrière doorbreken om contact te maken met horende mensen. Weerbarstigheid is een eigenschap die daar ook bij hoort. Ik zou mijn vader zeker zo categoriseren.

“Maar andersom wordt er te weinig rekening gehouden met doven”, zegt emeritus hoogleraar Rechten van de Mens Jenny Goldschmidt. Goldschmidt is doof geworden op vroege leeftijd, maar kan horen via een CI die ze op 55-jarige leeftijd liet plaatsen. Dit is een kastje achter je oor en verbonden met de hersenen, waardoor geluid toch kan worden verwerkt. Ze kan talloze voorbeelden noemen over de benadeling van doven. Haar persoonlijke kruistocht betreft het gevecht tegen voor doven ongeschikte brand- en ontruimingsalarmen die zelden zijn voorzien van een lamp. Ze was lange tijd voorzitter van de Commissie gelijke behandeling en zet zich al jaren in voor de positie van minderheden. “Van al die verschillende groepen staan doven onderaan de ladder”, zegt ze.

Omdat doof zijn een onzichtbare handicap is, blijft grote aandacht uit. Eén ding wat zou moeten gebeuren, is erkenning van de Nederlandse gebarentaal als officiële taal. Goldschmidt: “Dat is zowel juridisch als symbolisch belangrijk. Juridisch, omdat je het recht hebt om jezelf te uiten in je eigen taal. Maar vooral de symbolische waarde is van belang. Erkenning van de taal zou een grote stap zijn in de emancipatie van

doven. Het zou een (betere) educatie-infrastructuur mogelijk kunnen maken en doven zouden hun eigen taal mogen gebruiken in rechtbanken bijvoorbeeld.”

Complex

In gesprek met Trude Schermer, directrice van het Nederlands Gebarentaalcentrum en pionier op het gebied van taalkundig onderzoek naar de Nederlandse Gebarentaal, ging een wereld voor mij open die ik al dacht te kennen. Sinds de vroege jaren tachtig wordt er uitgebreid onderzoek naar de NGT gedaan en belangrijk: samen met doven. “Het onderzoek was uniek”, vertelt Schermer, “omdat er eindelijk vanuit werd gegaan dat de gebarentaal een volwaardige taal was waarmee abstract kon worden gedacht.” Het zogeheten KOMVA-project leverde uiteindelijk de Lexicon van de Nederlandse Gebarentaal op, waarin nu al meer dan 15.000 unieke gebaren zijn opgenomen. “En dat onderzoek zorgde ook voor ‘empowerment’ van doven door de gelijkwaardige samenwerking. Gebarentaal was geen ‘trucje’ meer, maar een complexe taal.”

“Doven met de hoofdletter D”

Na zo’n positief stuk over de vooruitgang in de wetenschap, is het makkelijk te missen dat er nu een kentering gaande is. Schermer: “Het onderwijs (en het aanbod van NGT) veranderd, omdat steeds meer dove kinderen een CI hebben. En het zou stom zijn om te blijven kijken naar de onderwijsinstellingen voor het behoud en aanbod van de NGT, want zij passen zich aan aan de kinderen die daar les krijgen. Er wordt gewoon minder aangeboden. Een erkenning is belangrijk, omdat elk doof kind recht heeft op onderwijs in hun eigen taal.” Dove kinderen krijgen nu dus wel onderwijs in bijvoorbeeld biologie in gebarentaal, maar les over de gebarentaal zelf

wordt steeds minder gegeven en daarmee minder toegankelijk.

De gevolgen van de manier waarop met doven wordt omgegaan kunnen ingrijpend zijn. De jonge Corine heeft zich van de mensen die ik gesproken heb (en eerder gesproken heb voordat dit stuk in de maak was), enorm anders ontwikkeld dan bijvoorbeeld mijn ouders. De verwevenheid van doven en horenden in Corine’s wereld is zichtbaar. Ze omringt zichzelf met mensen waarbij ze zich op haar gemak voelt. Niet anders dan bij mijn ouders of bij wie dan ook, maar de vriendenkring van mijn ouders bestaat vrijwel uitsluitend uit dove mensen. Uit de gesprekken, en uit persoonlijke ervaring, lijkt het erop dat de generatie van mijn ouders zich heeft ontwikkeld als de groep Doven met de hoofdletter D, vanuit een stilzwijgend protest tegen de marginalisering van hun gemeenschap. Er bestaat een heimelijk en licht wantrouwen jegens horenden. Of eigenlijk jegens instituten, zoals bijvoorbeeld het internaat Effatha. De besluitvorming over de leerlingen zoals het daar ging, in plaats van besluitvorming in samenspraak en overleg, heeft diepe sporen achtergelaten. Niet alleen was de prikkel in het onderwijs vrijwel afwezig, mijn ouder zijn hierdoor praktisch achttien jaar lang vervreemd gebleven van interactie met meerdere horenden mensen, behalve hun eigen ouders en familie. De trots waarover eerder in dit stuk werd geschreven, is een duidelijke manier van zelfbescherming, en tegelijk is het een manier om te laten horen dat de gemeenschap van doven vocaal kan zijn, hetzij zonder geluid. De erkenning van de NGT is de volgende stap die de nog steeds bestaande kloof tussen doven en horenden enigszins kan verkleinen.

Wil je meer weten over dit onderwerp? Organisatie Dovenschap is je portaal. Kijk ook de aflevering ‘De Doven’ van de Hokjesman over de Dovencultuur.

EEN HARTIG WOORDJE

DE DIVERSE TAAL VAN DE NEDERLANDSE HIPHOP

In een TED Talk die oproept om nieuwe woorden te verzinnen, herinnert lexicoloog Erin McKean ons dat *“every language is just a group of people who agree to understand each other.”* Oftewel, taal is een collectieve keuze; een creatief project zonder einddatum. In de Nederlandse hiphopscene begrijpen ze dat als geen ander. Van Berbers en Surinaams tot Jamaicaans en Papiaments, de diversiteit van straattaal en hiphop reikt zo ver als de diversiteit van ons land. Dit resulteert in een inclusief muzikaal spel dat verwelkomt en verbreedt, maar waarvan de complexiteit tegelijkertijd ook *insiders* van *outsiders* scheidt. Je kunt er als nieuwsgierige buitenstaander dus maar beter een woordenboek bij pakken.

Door Marissa Klaver

Of je speelt vals en doet het zoals ik: je vraagt hulp aan de juiste mensen. Op zoek naar de diverse en creatieve, maar ook noodzakelijke taal van de Nederlandse hiphop, ging ik in gesprek met zowel een *insider* als een *outsider*: Vincent Patty (rapper Jiggy Djé, oprichter van hiphoplabel Noah's Ark) en Vivien Waszink (taalkundige aan het Instituut voor Nederlandse Lexicologie in Leiden, auteur van *Woord! de taal van nederhop*).

Het woord 'muziekstroming' dekt niet de lading wanneer het over hiphop gaat. Het is een cultuur; een community met een eigen identiteit, geschiedenis en taal. Net als bij iedere andere gemeenschap vormt een zekere mate van exclusiviteit de sleutel tot het ultieme groepsgevoel. Veel hiervan heeft te maken met taal. Je begrijpt de woordspelingen, de oneliners en de hybride *slang*, of je begrijpt het niet; je hoort erbij of je hoort er niet bij. Vincent Patty noemt het ook wel clubtaal. “Het onderscheidt

verschillende groepen mensen die met elkaar *interacten*. De manier waarop je onderling praat, zegt hoe je elkaar kent - of juist niet kent.” En dat is vooral gewoon heel erg leuk.

Volgens Patty zijn de *lyrics* grotendeels een reflectie van hoe op 'straat' gesproken wordt, in plaats van een unieke vondst van de artiest zelf. Net als onze samenleving veranderen de woorden snel en wordt straattaal steeds diverser. Bijna alle grote

hiphop-hits van 2016 zijn dan ook meertalig. In de hit *Mandem* schakelt Sevn Alias onwijs snel tussen Patois (Jamaicaans Creools), Surinaams, Nederlands en Engels, terwijl Frenna met *My Love* ook nog Portugees, Marokkaans en Krio in de mix gooit. Patty benadrukt dit als een organisch proces: iets wat “gewoon ontstaat,” maar resulteert in een mix van talen die iedereen, ongeacht zijn of haar achtergrond, spreekt en gebruikt. *Mandem*, wat in het Patois letterlijk staat voor ‘die man(nen) daar,’ is bijvoorbeeld een van de populairste woorden van 2016.

*Zeg die mandem, ik ben op de block met die mandem
Broski beside me, is een gunman
In de cut tot vroeg in de morning*
Sevn Alias - Mandem

Terwijl de Jamaicaanse tongval uit de Britse *grime scene* voortkomt, vinden we de oorsprong van andere talen vooral in ons eigen culturele mozaïek. Patty haalt een nieuwe generatie Congolese rappers aan, waar Rollàn er een van is. “Daar

komen ook meteen weer nieuwe woordjes van. Frans, bijvoorbeeld, en dat komt natuurlijk van al die

Franse kolonies. Fucking leip is dat; en het gaat maar door.” Zo wordt het Nederlands in de hiphop dus een hybride taal die – bewust of onbewust – zowel ons postkoloniale verleden een plek geeft, als een heden van multiculturaliteit en globalisering erkent en omarmt.

*Negro, je suis là, je veux
mon mbongo
Negro, je suis là, donne moi
mon mbongo
We rennen elke dag achter
die mbongo
Dat is money, dat is euro,
dat is peso's*

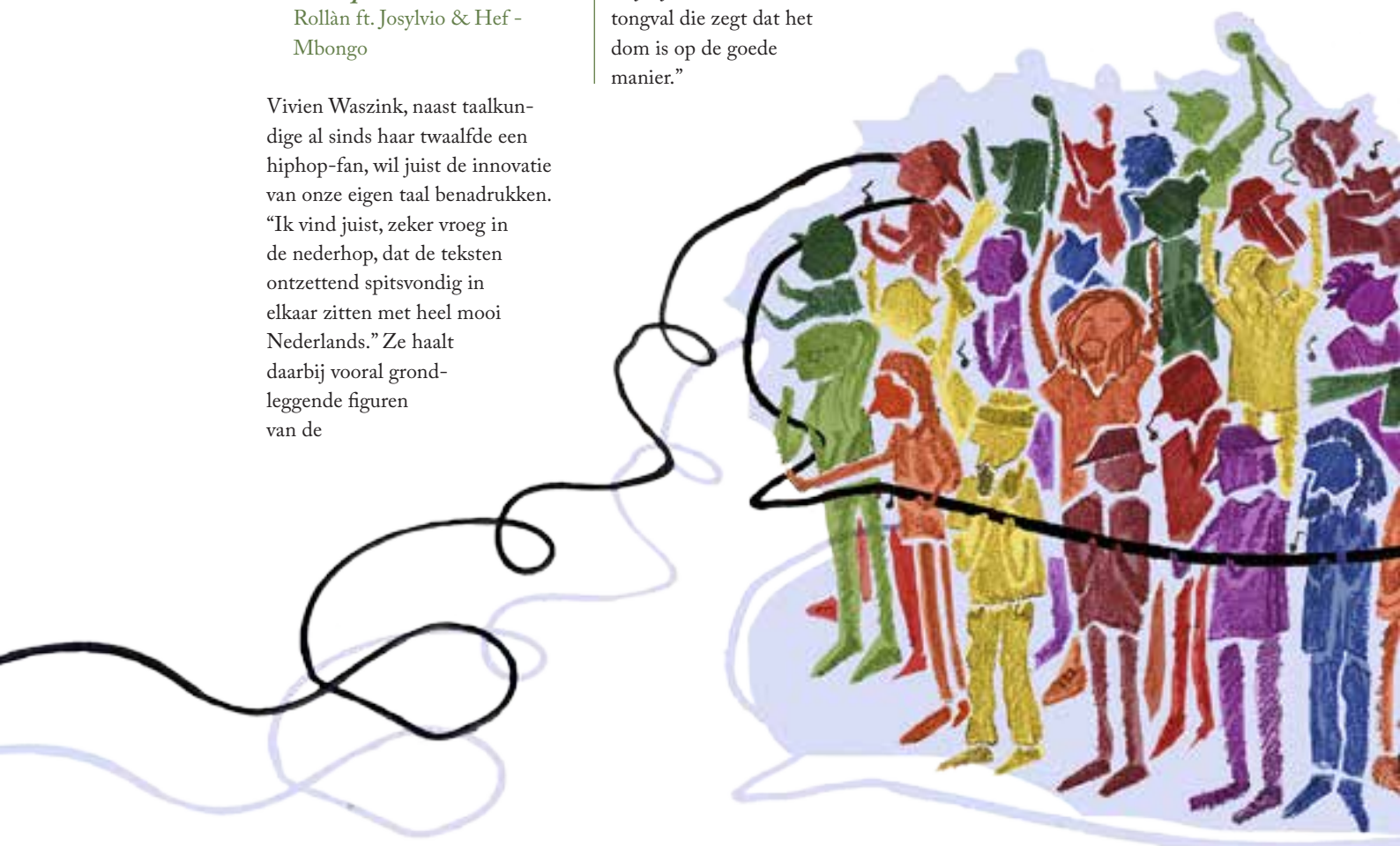
Rollàn ft. Josylvio & Hef –
Mbongo

Vivien Waszink, naast taalkundige al sinds haar twaalfde een hiphop-fan, wil juist de innovatie van onze eigen taal benadrukken. “Ik vind juist, zeker vroeg in de nederhop, dat de teksten ontzettend spitsvondig in elkaar zitten met heel mooi Nederlands.” Ze haalt daarbij vooral grondleggende figuren van de

spierballen.” Oftewel, zoals Winne het zelf stelt: “zieke zinnen zullen zegevieren.”

Hiphop is een competitief woordspel, waarbij betekenissen inwisselbaar zijn en niet vaststaan. Je ziet hieronder bijvoorbeeld hoe Patty zelf switcht tussen de verschillende betekenissen van het woord ‘klasse.’ Een woord dat al bestaat kan echter ook precies het tegenovergestelde betekenen. Patty: “Dom, dat was afgelopen jaar ook een groot woord, betekent *dope*, dus dom is juist goed. Dus als ze zeggen: ‘die *beat* is dom’ of gewoon ‘wij zijn dom,’ dan is het een soort tongval die zegt dat het dom is op de goede manier.”

Aangezien het Nederlands deels is samengesteld uit het Frans en Engels, legt Waszink taal uit als een doorlopend proces waar anderstalige invloeden een grote rol spelen. ‘Vet,’ afkomstig van het Amerikaanse *phat*, is het ultieme voorbeeld van een hiphop-woord dat is opgenomen in ons alledaagse taalgebruik. Dit houdt het Nederlands fris en levend, maar die verandering blijkt ook eng. “Er wordt dan weleens gezegd ‘ze rekken de grenzen van de taal op.’ Die mensen zijn dan bang dat niemand meer weet hoe hij moet spellen, maar dat heeft er niets mee te maken.

Nederlandse industrie aan: Extince, Winne en Jiggy Djé zelf. Het ‘opschepperige’ karakter – muzikaal de strijd aangaan met elkaar – zorgt daarbij volgens Waszink juist voor de mooiste creaties. “Vooral de oude hiphopteksten zijn teksten met veel *bragging* en *boasting*. Daar zitten vaak veel metaforen in: taal met

*Jij geeft less than a fuck, ik
geef een vak in een les.
Sloeg als student een klas
over, nu overklas ik de rest.
Docent nu, ik sta voor
klasse, bovendien pakken
we dough.*

Jiggy Djé in Great Minds –
Hooggeleid

Het is niet dat het onderwijs nu ineens wordt aangeboden in hiphoptaal – al lijkt dat me wel leuk eigenlijk.”

Na jarenlang knokken voor erkenning was 2016 echt het jaar van de Nederlandse hiphop. Terwijl hij eerst met een frons voorbeelden aanhaalt van tijdschriften en festi-

vals die hiphop geen kans wilden - en willen - geven, erkent Patty zijn lichte rancune met een lach. "We waren altijd het ondergeschoven kindje, dus nu ben je wel een beetje aan het lachen: van zie je wel. *Power to the people*: wat Public Enemy ons geleerd heeft."

autorijden en uitgaan. En ik moet toegeven: het woord machocultuur komt ook in mij op wanneer de grote hits van dit jaar voorbij komen.

Hier scheiden dus toch de wegen tussen de *insiders* en de *outsiders*, of, zoals Patty het stelt:

het verhaal vertellen zoals hij het wil vertellen? Als een schilder een super gory heftig gewelddadig doek maakt, dan hoeft hij ook niet uit te leggen dat hij geen moordenaar is."

*Die lyrics klinken ticht man
Maar helaas ben je niet een
white man
Je bent op internet een
hype... kan
Maar never dat Giel
Beelen jou draait want
Die yo-yo-hiphop is te saai
man*

Fresku - Zo doe je dat

In *Europe After Empire: Decolonization, Society, and Culture*, verbindt historicus Elizabeth Buettner hiphop specifiek met Nederland als postkoloniale samenleving. Het biedt volgens haar een weg uit een geschiedenis van onderdrukking: zowel letterlijk als figuurlijk. Patty legt dit uit aan de hand van het hiphop begrip free. Dit wordt gebruikt om de vrijheid van gedetineerde *community members* op te eisen, maar Patty stelt dat dit van origine tot een heel ander soort bevrijding oproept. "Het betekent dat we allemaal nog steeds vastzitten in het [koloniale] systeem. Hoezeer we daar ook uit proberen te komen, hoezeer we ook succesvol proberen te worden, je weet toch: ik ben nog steeds in het systeem."

Zoals Audre Lorde, een Afro-Amerikaanse dichteres, ooit zei: "*poetry is not a luxury*." Een statement dat duidelijk stroomt met de boodschap van hiphop. Naast taalvernieuwers die leuk, grappig en creatief omspringen met de soms statische Nederlandse taal, creëren hiphoppers een genre dat zowel taalkundig als fysiek ruimte opeist voor de diversiteit van onze samenleving. En dat is broodnodig. Wellicht moeten *outsiders* een woordenboek uit de kast trekken of juist dat gesprek aangaan met een *insider* om dat te begrijpen. Hiphop nodigt ons immers iedere dag uit om deel te nemen aan hun dialoog; het enige wat we hoeven te doen is de uitnodiging aangrijpen.

de duiders en de makers. "Het ongetrainde oog ziet machocultuur, terwijl, als je het [de artiesten] vraagt, zullen veel van die jongens vertellen: 'Nee, ik probeer te vertellen hoe het is. Zo rauw en ongesneden als ik kan, zodat je een beeld krijgt hoe niet leuk het is.'"

Wanneer je verder kijkt, blijkt een concreet dialoog dan ook wel degelijk te vinden. Dit horen we alleen zelden op de radio. In *Zo doe je dat* verwoord Fresku die frustratie, maar ook online sensaties als Lijpe en Ismo schuwen geen direct protest. Controversiële of zelfs beleedigende *lyrics* zijn echter ook geen zeldzaamheid, waardoor hiphoppers die sociale kritiek leveren veelal eindigen met het label 'boos.' Patty vindt dat frustrerend. "Ik denk dan, hij is toch een artiest? Hij kan toch

De schijnwerpers blijken echter soms nog genadelozer dan de

schaduw. Diverse critici beweren dat de inhoud heeft moeten wijken voor de populariteit. *3VOOR12* vond dat de politiek zelfs "to-taal genegeerd" werd. Hoewel Waszink "de *flow* en opzweepende beats" van artiesten als Sevn Alias roemt, ziet ook zij 2016 als "het jaar van Broederliefde, en de 'niets aan de hand' liefdesliedjes," waarbij het in de hiphop vooral draaide om meisjes,

Literatuur moet je prikkelen. Wetenschappelijk of fictief. In de serie 'Kunst die je [insert emotie] maakt, dit maal 'Boeken die je boos maken'. Een boek zo goed, dat je boos wordt dat je hem niet zelf hebt geschreven. Een wetenschappelijke bestseller vol argumentatiefouten waar je zo gefrustreerd van raakt dat je een rituele verbranding organiseert. Een roman waarvan de thematiek je zo ten diepste raakt dat het onrecht je in de pen doet klimmen. We geven het podium aan twee boze studenten.

Door Amber Striekwold

Geke Pals (21)

Master Artificial Intelligence

Wij zijn ons brein, 2010, van Dick Swaab

Kan je kort uitleggen wat het betoog van Swaab is?

"Zoals de titel zegt, betoogt Swaab dat wij ons brein zijn. Dit betekent dat hij alles wat ons tot mens maakt, verklaart aan de hand van hoe onze hersenen werken. Naast een aantal standaard onderwerpen waarbij hij dit

doet – verliefdheid, het geheugen, verslavingen – stipt Swaab ook wat meer controversiële onderwerpen aan, zoals religie, bewustzijn, de ziel en de vrije wil."

Wat maakt jou nou zo boos? Wat vond je frustrerend hieraan?

"Over het algemeen is het boek erg interessant om te lezen. Swaab geeft een mooi betoog voor een meer wetenschappelijk en realistisch wereldbeeld, zonder allerlei romantische en gevoelsmatige verklaringen waar veel mensen gevoelig voor zijn – iets wat ik alleen maar kan aanmoedigen. Maar wat mij boos maakt, is hoe Swaab in sommige stukken compleet de plank mislaat, te snelle of nietszeggende conclusies trekt of een hele wetenschap simpelweg negeert. Dit is het meest duidelijk in Swaabs betoog over de vrije wil. Swaab goochelt met verschillende definities van de vrije wil, om in zijn concluderende zin zelfs een nieuw begrip – de 'Volledige Vrije Wil' – te introduceren, wat hij niet eens uitlegt. Daarnaast is zijn conclusie ook nog eens nietszeggend: hij betoogt dat we geen Volledige Vrije Wil hebben, wat dus betekent dat we niet volledig vrij zijn om te doen wat we willen. Goh, heb jij ooit iemand ontmoet die alles kan doen wat hij of zij wil? Lijkt me toch niet. Ook leuk aan het vrije wil hoofdstuk is dat Swaab er zijn grote claim van het boek – dat wij ons brein zijn – mee ontkracht. Als wij namelijk ons brein zouden zijn, zou Swaab ook de vrije wil moeten reduceren tot slechts ons brein. Maar Swaab maakt veel woorden vuil om uit te leggen hoe groot de invloed van onze culturele en fysische omgeving wel niet is op onze beslissingen. Zijn wij dan nog wel ons brein? Zijn we dan niet juist onze omgeving?"

Jaixin Chen (25)

Bachelor Geschiedenis

Between the world and me, 2015, van Ta-Nehisi Coates

Vertel, waar gaat het boek over?

"In *Between the world and me* beschrijft Ta-Nehisi Coates zijn zoektocht naar wat je het beste de integriteit van zijn lichaam kan noemen. In een brief aan zijn veertienjarige zoon vertelt hij wat het betekent om in de VS in een zwart lichaam op te groeien. Hij

probeert de wereld om hem heen te begrijpen, en hoe zijn lichaam past binnen de geschiedenis van de VS. Uiteindelijk komt hij tot de conclusie dat de rol van zwarte mensen alleen is om de witte maatschappij van luxe en macht te voorzien. Het zwarte lichaam is de onderste laag waarop de hiërarchische samenleving is gebouwd. Boos en machteloos concludeert Coates dat er alleen iets kan veranderen als witte mensen erkennen dat hun machtspositie ten koste gaat van anderen. Hij ziet dit alleen niet gebeuren. Hoe groot is de kans dan, dat witte mensen hun comfortabele positie in de samenleving willen opgeven? Om deze reden zegt hij tegen zijn zoon dat hij op moet groeien tot iemand die vecht tegen de opgelegde identiteit van de zwarte man en moet strijden voor de veiligheid en de integriteit van zijn eigen lichaam."

Wat is het precies dat je boos maakt?

"Wat me vooral boos maakt aan dit boek is dat het mij deed beseffen hoe scheef onze samenleving is. Hoe kan het zijn, dat wij met z'n allen – een stelletje hypocriete struisvogels – kunnen beweren voorvechters te zijn van vrijheid en gelijkheid, terwijl de gehele samenleving is gebouwd over de ruggen van mensen die nu nog steeds onderaan staan. Het verhaal wint kracht door de persoonlijke dimensie. Dit maakt de situatie kraakhelder. Ook in Nederland is dit probleem evident, tegen Sylvana Simons werd bijvoorbeeld gezegd dat ze een 'aap' was. Het maakt me boos, omdat ik gewoon niet kan geloven dat ik op school altijd heb geleerd dat Nederlanders wit zijn en terroristen gekleurd. Dat de WIC en Jan Pieterszoon Coen geweldig waren. Dat de 'Verlichtingswaarden' de beste waarden zijn, en dat wij, westerlingen, het beste moraal hebben."

ONDERWIJS EN BEURZEN IN ROME

Volg een cursus of doe onderzoek aan
het Koninklijk Nederlands Instituut Rome!

KNIR
KONINKLIJK
NEDERLANDS
INSTITUUT
ROME

VOOR WIE?

Uitblinkende **studenten en jonge onderzoekers** verbonden
aan Nederlandse universiteiten

WAT?

12 CURSUSSEN per jaar op locatie in Rome, waaronder de
interdisciplinaire BA-cursus *Roma Caput Mundi*, gespeciali-
seerde MA-cursussen en bijzondere Masterclasses

STAGES EN TRAINEESHIPS om praktijkervaring op te doen
als onderzoeker

BEURZEN voor MA studenten, promovendi en postdocs die
onderzoek doen in Rome

STIPENDIA voor afgestudeerden en gepromoveerden die
een project voorbereiden

MEER INFO www.knir.it

www.knir.it

Vanaf maart verkrijgbaar!

'Aan Jan Postma valt
niet te ontsnappen'

DE VOLKSKRANT

'Intelligent, geestig, venijnig.
Rijzende ster van 2017'

NRC HANDELSBLAD

'Geleerd maar lekker'

VRIJ NEDERLAND

"DAAROM SLAAT MEN TOCH NIET DE HAND AAN ZICHZELF"

HARDE KEUZES VOOR EEN UNIVERSITEIT IN OORLOGSTIJD

Door Luz Weekenstroo

In heel Nederland werd in november 1940 door de Duitse bezetters de zuivering van rijksuniversiteiten ingezet. Tientallen hoogleraren en assistenten werden uit hun ambt ontheven, nadat zij waren bestempeld als "niet-arisch overheidspersoneel". In Delft en Leiden leidde dit tot de befaamde studentenprotesten, maar hier in Utrecht bleef elke vorm van grootschalig protest uit. Boze en onrustige Utrechtse studenten werden door prof. Kruyt, de rector magnificus van die tijd, opgeroepen om niet te staken en niet te protesteren. "Ook al voelt men zich gewond, daarom slaat men toch niet de hand aan zichzelf," schrijft hij op een pamflet dat spoedig de deuren van alle universiteitsgebouwen zou sieren. Zijn boodschap is duidelijk: het behoud van de universiteit staat voorop, zelfs al zijn we droevig om de manier waarop.

"Sinds 1579, het jaar waarin [...] de Unie van Utrecht werd gesloten, was het steeds het hoogste Nederlandse ideaal niemand om zijn ras of geloof te vervolgen." Deze zin komt uit de rede die Victor Koningberger, hoogleraar plantkunde, hield tijdens zijn college nadat het bestuur van de Universiteit Utrecht precies dit ideaal had verraden. Op 22 november 1940 werden drie hoogleraren en vier assistenten van Joodse afkomst geschorst. Eerder die maand was hun een afstammingsverklaring voorgelegd. De Utrechtse studenten reageerden verontwaardigd. In het dagboek dat Kruyt in zijn tijd als rector bijhoudt, schrijft hij: "Er gingen stemmen voor staking op, of eventueel het niet bezoeken van colleges van

Geestdrift is het onafhankelijke magazine voor de faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht en verschijnt in een oplage van tweeduizend exemplaren. De redactie bestaat uit studenten. Het blad wordt financieel ondersteund door de Faculteit en is gratis te verkrijgen in de verschillende gebouwen van de Faculteit. Geestdrift verschijnt vier keer per jaar.

Redactie

Lauren Antonides (eindredacteur), Dirk Baart (beeldredacteur), Roos Barends (eindredacteur), Rens van Hoogdalem, Edwin van Druten (eindredacteur), Marissa Klaver, Elvi Kleyn (hoofdredacteur), Amber Striekwold, Luz Weekenstroo.

Fotografen

Ykwinno Hensen, Ilona Hoeve (cover), Jochem Jurgens, Maarten de Leeuw, Ilona Ter Mors, Rikkert Wijrdeman, Daniël van Veelen

Illustratoren

Youri Alden, Judith de Haan, RSD - Roeland Schmohl Design, Mans Weghorst

Vormgeving

Ilse Radstaat (www.studioilse.nl)

Druk

Zalsman, Zwolle

Contact

Postadres: Trans 10, 3512 JK, Utrecht
 E. info@geestdriftmagazine.nl
 w. www.geestdriftmagazine.nl
 @GeestdriftMag
 Facebook.com/geestdriftmagazine
 @geestdriftmagazine

Redactieleden:

Foto: Ilona Ter Mors

Universiteit Utrecht

plaatsvervangers, ja zelfs een verzoek aan de overheid om dan maar de Universiteit te sluiten. Ik uitte mijn afkeer van dergelijke verwoestende middelen." Kruyt vreest dat studentenstakingen zullen leiden tot het sluiten van de universiteit, wat hij absoluut wil voorkomen. Nadat hij zijn Joodse collega's persoonlijk heeft verteld dat ze uit hun functie worden ontheven, keert hij zich direct tot de studenten om de gemoederen te sussen. Er wordt afgesproken dat hoogleraren tijdens hun colleges de studenten zullen oproepen om rustig te blijven en alle gezelligheidsverenigingen wordt gevraagd geen actie te ondernemen zonder overleg met de rector. Korte tijd later schrijft Kruyt in zijn dagboek: "Wij zijn het eens dat, wat anderen ook deden, de Rector tot het laatst op zijn post blijft zolang geen actieve mensonterende daad van hem verlangd wordt." Was dit punt niet allang bereikt?

"Dit is echt een situatie waarvan je hoopt dat je er zelf nooit in terecht komt," zegt Leen Dorsman, hoogleraar universiteitsgeschiedenis en onderwijsdirecteur van het departement Geschiedenis en Kunstgeschiedenis. "Achteraf is het altijd makkelijk om te zeggen dat we anders hadden moeten handelen, rechtvaardiger." Wanneer we Kruyt zijn handelen in het daglicht van de toen geldende normen en waarden willen bekijken, is het volgens Dorsman belangrijk om te achterhalen hoe er destijds door anderen over de problematiek werd gedacht. Pieter Geijl, hoogleraar geschiedenis, uitte al heel vroeg bezwaar tegen de veranderende praktijken in de Universiteit onder het nazibewind. Rudolf Cleveringa, hoogleraar rechtsgeleerdheid in Leiden, hield op 26 no-

het afgelopen moest zijn. Als men unaniem had besloten om alle universiteiten kostte wat het kost open te houden, dan was het verhaal anders geweest."

"De universiteit functioneert als de vertegenwoordiger van een waardigheid die al eeuwen oud is"

Toch is de zaak daarmee niet afgedaan. Kruyt stond voor een lastig moreel dilemma. De continuïteit van de universiteit als instituut was erg belangrijk voor hem, zo blijkt uit meerdere passages uit zijn dagboek. "De universiteit functioneert als de vertegenwoordiger van een waardigheid die al eeuwen oud is, als de bewaker van normen en waarden. Als je zo'n instelling sluit of opheft, dan verdwijnt daarmee een van de laatste instellingen waar die normen en waarden nog gewaarborgd worden." En precies dat moet je niet willen in een tijd van zo'n barbaars regime. Althans, dat moet Kruyt hebben gedacht. "Alles dat we tegenover het regime kunnen stellen, daar moeten we ons hard voor maken," aldus Dorsman. Bovendien is de universiteit nodig om de maatschappij te doen draaien. "Neem bijvoorbeeld de medische faculteit. Als we geen artsen meer opleiden, tref je de bevolking recht in het hart."

Wat in elk geval duidelijk is, is dat Kruyt het niet makkelijk heeft gehad met zijn keuzes. "Ik kan vandaag onmogelijk dit werk hervatten zonder te uiten hoe ik mij als lid der gemeenschap gewond voel," zegt hij aan het begin van een college. Bert van der Zwaan erkent de moeilijke positie waarin Kruyt zich destijds moet hebben bevonden. "Op het eerste, tweede én derde gezicht waren Kruyt zijn keuzes fout. Maar de context waarin ze gemaakt werden, dient goed overwogen te worden. Vanuit mijn warme, comfortabele kantoorstool voel ik mij absoluut niet geroepen om te oordelen over het handelen van mijn voorganger. Dat zou te kortzichtig zijn." Ook Leen Dorsman beaamt dat Kruyt voor hete vuren heeft gestaan. "Voor veel instituten is er een moment gekomen waarop ze zich hebben gerealiseerd dat ze door de bezetters werden gebruikt. Het enige wat we Kruyt echt kwalijk kunnen nemen, is dat hij dat moment niet heeft herkend."

"Achteraf is het altijd makkelijk om te zeggen dat we anders hadden moeten handelen, rechtvaardiger"

vember zijn bekende protestrede, waarin hij zijn afschuw uit over het recente optreden van de Leidse universiteit. In Utrecht was het Koningsberger die zich uitsprak tegen het ontheffen van de Joodse hoogleraren. "Kennelijk waren er destijds wel mensen met een ander moreel beeld dan Kruyt. Zij vonden dat de grenzen van menselijke waarde en redelijkheid bereikt waren. Dat

De glinsterende grachten en allesovertreffende Dom vormen slechts één kant van Utrecht. In de rubriek 'Lelijk Utrecht' gaat *Geestdrift* op zoek naar de kracht van plekken die normaal gesproken verborgen blijven. Deze keer: De Planeet

Door Rens van Hoogdalem

Ver voorbij onze voorstelling, maar binnen onze films, boeken en dromen zweven de planeten schijnbaar onaantastbaar. Wereldvreemd zijn ze. Mysterieus, onbekend en totaal anders dan we gewend zijn. Zo wereldvreemd, of eerder stadsvreemd, is het gebouw

"Meer blauw op de straat is hier niet nodig"

met daarop de zilveren letters "De Planeet" op de kruising van de Lange Viestraat en de Oudegracht. Meer blauw op de straat is hier niet nodig. Iedereen die hier in de nacht langsfiets laat zijn roes van bier, wijn of pretentieuze woorden achter bij de blauwe planeet. Dit gebouw lijkt je herinneringen te absorberen en je gedachtes te kapen. Het babyblauw van dit grote gebouw vloekt ongegeneerd met het chauvinistische oranje van de Blokker. En boven de winkels, donkere raampjes met iele gordijntjes. Ramen van kamers van

onbekenden. Niemand weet wat er zich achter die ramen bevindt. Een kleine hint wordt ons gegeven door het vierde raam van rechts in de middelste rij. Wie goed kijkt, vindt daar een legergeneraal van karton met een grijs ringbaardje. Onbeweeglijk houdt hij daar de buitenwereld in de gaten. Nooit kijkt hij eens naar binnen. Met een spottende blik in zijn ogen kijkt hij iedereen buiten beschuldigend aan. In de top van dit afzichtelijke gebouw bevinden zich kunstenaars en creatievelingen in spé. De HKU koos ervoor om haar studenten uitgerekend hier te scholen in de kunsten. Een passendere plek is er niet. Kunst draait om spelen met conventies en dit gebouw doet dat door ze allemaal overboord te zetten. Maar daar gaat verandering in komen. De Planeet gaat namelijk verbouwd worden. De blauwe gevelplaten gaan plaatsmaken voor De Planeet 2.0; een strak en transparant gebouw met veel glas en metaal. De Planeet moet weer mooi worden. Mooi betekent het blauw weg, de HKU-studenten vervangen door saucijzenbroodjes van de La Place en de generaal werkloos. Vaarwel Utrechts eigen blauwe planeet.